

William Shakespeare

BOUŘE

Přeložil Ladislav Čelakovský.

[Errata uvedená na konci svazku. Opravy jsou zaneseny do textu:

Na straně 19. řádku 1 shora čti *zbaven* místo *pozbaven*.

Na straně 19. řádku 16 zdola čti *kdybych jen byl* místo *Ó kéžbych byl*.

Na straně 31. řádku 5 shora čti *Tak slyš!* místo *Tak jest*.

Na straně 32. řádku 6 zdola čti *trepky* místo *tretky*.]

Osoby.

Alonso, král Neapolský

Sebastián, jeho bratr

Prospero, pravý vévoda Milánský

Antonio, jeho bratr, uchvatitel vévodství Milánského

Ferdinand, syn krále Neapolského

Gonzalo, poctivý starý rada králův

Adrian, >

Francisco, > pánové Neapolští

Kalibán, divý a nestvůrný otrok

Trinkulo, šprymovník

Stefano, chlastavý číšník

Zprávrce korábu, nadplavčí a lodníci

Miranda, dcera Prosperova

Ariel, vzdušný duch

Iris, >

Ceres, >

Juno, >

Nymfy, >

Ženci, > duchové

Jiní duchové, služební Prosperovi

Jevíště: Zprvu koráb na moři, potom neobydlený ostrov.

Jednání první.

Výjev první.

Koráb na moři. Bouře s hromobitím a blýskáním.

Vystoupí Zprávrce korábu a Nadplavčí.

Zprávrce. Nadplavčí!

Nadplavčí. Zde, zprávče! Jak se daří?

Zprávrce. Dobře; promluvte k našemu mužstvu; mějte se chutě ku práci, jinak vrazíme na mělčinu; přitochte se, přitochte se!
Odejde.

Vystoupí plavcové.

Nadplavčí. Dítky! hlavu vzhůru, vesele, dítky! vesele, zčerstva, zčerstva! Sviňte hlavní plachtu; dávejte pozor na zahvízdnutí zprávrce. – I tedy nadýmej větře dudy, až prasknou, pokud místa dost.

Vystoupí Alonso, Sebastian, Antonio, Ferdinand, Gonzalo a jiní z lodního kotce.

Alonso. Milý nadplavčí, dej si záležet! Kde je zprávrce? Ukažte se co muži!

Nadplavčí. Nyní prosím, zůstaňte dole!

Antonio. Kdež je zprávrce, nadplavčí?

Nadplavčí. Což ho neslyšíte? Vy nám jen překážíte v práci; hleďte si svého kotce, vy jenom bouří pomáháte.

Gonzalo. Nu, upokoj se, příteli!

Nadplavčí. Až se moře upokojí. Pryč odtud! Co se ptají tyto vzteklice po jménu krále? Do vašich komnat, já řku. Nechte řečí, nevytrhujte nás.

Gonzalo. Ale považ pak, koho tu máš na palubě.

Nadplavčí. Nikoho, jehož bych víc než sebe miloval. Vy jste rádcem: umíte-li těm žívlům rozkázat, aby utichly a uložily

se v pokoji té chvíle, ani provazu do rukou více nevezmeme. Ukažte, seč je vaše Veleváženost. Pak-li ale s to nejste, děkujte pánu bohu, že jste ještě na živu, a připravujte se ve svém pokojíku na nejhorší, jest-li nám té hodiny souzeno. – Vesele, mé dítky! – S cesty, pravím!

Odejde.

Gonzalo. Ten chlapík mi dodává dobrou naději; myslím, že mu smrt' utopení není na čele napsána; jeho tvář je nevyrovnaně šibeničná. Dej si záležeti na jeho oběšení, štěstí laskavé, učíš provaz jeho osudu lánem kotvy naší; neboť to se již trhati počíná. Jestliže se on nenarodil, aby na šibenici umřel, máme srdečně špatné vyhlídky.

Všickni odejdou.

Vrací se Nadplavčí.

Nadplavčí. Skloňte svrchní stežeň, zčerstva, níže! níže! Zkuste to s velikou plachtou.

Křik uvnitř.

Tisíc láter do jejich břechení, oni přehulákají bouři i naše namáhání.

Vrací se Sebastian, Antonio a Gonzalo.

Jste tady zas? Co tu chcete? Máme nechat všeho a se utopit? Chce se vám koupele do smrti?

Sebastian. Bodejž ti na jazyku vřed, štekavý ty, rouhavý, bohaprázdný pse!

Nadplavčí. Tedy pracujte vy za nás!

Antonio. Jdi do pekel, ty štekavče! do pekel, ty neotesaný křikloune! My se bojíme méně utopení, nežli ty.

Gonzalo. Že se ten chlap neutopí, za to stojím, a kdyby loď nebyla trvanlivější než ořeší škořápka a tak bezedná jako frejovná dívčina.

Nadplavčí. Po větru loď! rozviňte obě plachty! znovu na moře! vybočte loď!

Vcházejí plavci, promoklí.

Plavci. Po všem veta! modleme se, modleme se! všecko ztraceno.

Nadplavčí. Musí tedy naše ústa zmodrat?

Gonzalo. Král klečí a králevičem na modlitbách. Pomáhejme jim; osud náš je stejný.

Sebastian. Mne přešla trpělivost'.

Antonio. Tak nás opilci šálí o život.

Ty lotře hubatý, kéž bysi kdes umýván ležel vlnou desaterou.

Gonzalo. Však oběšení neujde, byť naději tu každinká vody krůpěj zapírala, a jícen, pohltit ho, šklebila.

Zmatené pokřikování uvnitř.

Jedni (křičí ze vnitřku). Bůh nám buď milostiv!

Druzí (takže). Toneme, toneme!

Jiní (takže). S bohem, má ženo a dítky! S bohem, bratře!

Jiní (takže). Toneme, toneme, toneme!

Antonio. Utoňme všichni s králem.

Odejde.

Sebastian. A s ním se rozžehnejme.

Odejde.

Gonzalo. Věru, nyní bych vyměnil s radostí tisíc honův moře za jediný korec hubené země, vysoké planiny, hnědého vřesoviště neb čehokoliv jiného. Staň se vůle Páně, ačkoli bych radši umřel suchou smrtí.

Odejde.

Výjev druhý.

Ostrov před chatrčí Prosperovou.

Vystoupí Prospero a Miranda.

Miranda. Jestli jste uměním svým, drahý otče, tak vlny rozhučel, utište je zas.

Vždyť skoro nebe čpavou síru srší, a moře jen, jež šplýchá k nebes tváři, ten plápol hasí. Ó já trpěla pospolu s trpícími. Statný koráb,

v němž jistě dychal mnohý sličný tvor,
se rozkotal. Ó křik jejich mi srdce
až pronikal. Nebožci, zhylni!
Já, tehdy mocným bohem jakýms jsouc,
byla bych moři propadnout se dala,
dřív než by spolknout smělo statnou lodí
i s lidských duší nákladem.

Prospero. Utiš se!
Pust' mimo strach, uchláchol srdce lítost,
neb nikdo v lodí nevzal pohromu.

Miranda. Ó běda tomu dni!

Prospero. Vlas nebyl skřiven.
Co činil jsem, to pouze z lásky k tobě,
k tobě, má drahá, k tobě, dcero má,
jež nevíš, kdo jsi, aniž tušit můžeš,
odkud jsem já, že jsem co vyššího,
než Prospero, pán chudé chatrče
a tvůj nevětší otec.

Miranda. Více poznat
mi nikdy na mysl nepřišlo.

Prospero. Čas již,
abych ti více zjevil. – Vztáhni ruku,
a čarovný ten plášť mi sejmi – tak!
Tu lež, mé umění! Již utři slze,
utiš se: ztroskotání hrozný výjev,
jenž pohnul celou útrpností tvou,
takýmto předvídaním vědy své
jsem jistě řídil, že nijedné duši –
ba ani vlasu v lodí nezkriveno
ni jednomu, jež slyšela jsi volat,
neb tonout viděla.

Miranda. Již častokrát
jste o mém rodu počal vypravovat,
však odmlčev se neplodným domněnkám
oddal jste mne, řka: *sečkej, ještě ne.*

Prospero. Teď bije hodina: ten okamžik
tě vybízí, bys otevřela sluch.
Poslechni, pozor dávej! (*Přisedna k ní.*) Spomínáš-li
na čas jakýs, než přišli jsme v tu chýžku?
Nemyslím sic, neb tehdy sotva jsi
tři léta počítala.

Miranda. I však předce.

Prospero. Nač tedy, na dům-li neb osoby?
Pověz mi obraz každé věci, jenž
se vtisknul ve tvou paměť.

Miranda. Dávno tomu,
a spíš se rovná snu, než skutečnosti,
nač upomínka svítá. Neměla jsem
ke službě čtyři chůvy nebo pět?

Prospero. Měla's, a víc, Mirando. Čím to jest,
že žijí v mysli tvé? Co vidíš dále
v té dálně, temné času propasti?
Snad, když spomínáš věci z doby, než
sem přišla jsi, víš též, jak's přišla sem?

Miranda. Však na to nemohu si spomenout.

Prospero. Již tomu teď, Mirando, dvanáct let,
co otec tvůj byl vévodou milánským,
jsa mocný kníže.

Miranda. Nejste vy mým otcem?

Prospero. Tvá matka byla vzorem každé ctnosti,
a řekla mi, že's dcerou mou, – tvůj otec
byl vévodou v Miláně, jedinou
ty jeho dědičkou a princezkou,
nic hůře zplozenou.

Miranda. Ó nebesa,
jaký zlý osud odtamtud nás vyhnal?
Či nám byl k štěstí?

Prospero. Obé, dcero má!
Zlý úklad z vlasti vyšťval nás, jak pravíš,

sem ale nás dovedla blahá moc.

Miranda. Ó srdce mé krvácí při myšlence
na starost, již sem vám tu činila,
ač zapomenutou. Ó prosím, mluvte!

Prospero. Můj bratr, tvůj to strýc, Antonio jménem –
dej pozor, prosím! – Žeť moh' bratr být
tak věrolomným! – on, jež po tobě
jsem nejvíc miloval, jemuž jsem svěřil
své říše správu. Jak ta v onen čas
se první stkvěla ze všech knížetství,
tak přední vladař byl jsem já, jsa vážen
s vši úctivostí, zvláště pro umění,
v němž rovně neměl jsem. V něm jsa pohřížen,
já svěřil panování bratrovi,
a odcizil se vládě, jsa zanicen
a poután tajnou vědou. Zrádný strýc tvůj –
Dáváš-li pozor?

Miranda. S bedlivostí, otče.

Prospero. Jsa naučen, jak prosbám hověti,
jak odepírat, koho zvýšit, koho
oklestit v bujném vzrůstu, znovu stvořil
si stvůry mé, ano, buď vyměnil
neb přetvořil si je; neb maje klíč
i k úradům i k úředníkům, snadno
do tónu, líbostného uchu svému
všech srdce naladil. To byl ten břečťan,
kterýž ovíjel knížecí můj kmen
a šťávy ze mne ssál. – Tyť neposloucháš.
Dej pozor předce.

Miranda. Ó ano, milý otče.

Prospero. Tak já, nevšímaje si světských věcí,
oddán jsa samotářským studiím,
a zvelebuj svého ducha tím,
což, kdyby tajemstvím jen nebylo,
vši cenu obecnou by převýšilo,
v nevěrném bratru zlou jsem vzbudil chtíče.
A moje upřímnost, jak dobrý otec,
s tak velkou nevěrou se potkala,
jak velká byla moje důvěra,
má víra bez mezí. On, zasypán
ne pouze tím, co nesly přijmy mé,
než také vším, seč byla moje moc,
(jako kdo lhavým řečem navyknuv
tak hříšně svoji paměť převrací,
že věří vlastní lži) počal si myslit,
že sám je vévodou, a mne zastával,
a vnější vlády líc s odznaky všemi
nesl na odív. – Tuť jeho ctižádost
rostoucí – Posloucháš?

Miranda. Ba hluchotu by
vypravování vaše zhojilo.

Prospero. By padla stěna mezi hranou rolí
a tím, jež představoval, stůj co stůj
on Milána chtěl stát se samovládce.
Mně nebohému knihovna má byla
prostrannou říší dost. On tedy světské
mne hodnosti za neschopna vyhlásiv
(tak vlády žízňiv byl) vešel ve smlouvu
hned s králem neapolským, že chce roční
odvádět poplatek a věrnost slíbit,
svůj vínek pod korunu jeho snížit,
a sklonit volné posud vévodství
(Miláne neblahý!) pod jařmo hanby.

Miranda. Pro živý bůh!

Prospero. Slyš, co si vymínil, a konec všeho;
pak pověz mi, zdali to bratr byl.

Miranda. Hřích by to byl, nehodnou domněnku
mít o babičce své; i dobré lůno
zlý rodí plod.

Prospero. Slyš tedy výminku.
Král neapolský, jsa můj zavilý
nepřítel, rád naslouchá jeho přání,
by totiž v odměnu za onen slib
poddanství a nevím jakého platu
mne s celým rodem vyhnal z vévodství,
a krásný Milán se vším důstojenstvím
přenes' na bratra mého; načez vojsko
prorádné když sebráno, o půlnoci
naschvál vyhlídnuté Antonio kázal
otevřít brány, a ve mrtvém temnu
odvlékli v spěchu zrady náhončí
mne s tebou děckem plačícím.

Miranda. Ó bože!
Jak tehdy plakala jsem nevědomky,
teď znova nad tím pláču, tato zpráva
mé oči zarošuje.

Prospero. Poslyš dále.
A pak ti svěřím úkol, vytknutý
nám nyní, bez něhož by byla má
povídka zpozdilá.

Miranda. Proč nezabili
nás v chvíli té?

Prospero. Dobře se tážeš, děvče.
Vyprávka má k otázce té vybízí.
Tak vroucí lásku ke mně národ měl,
žeť nesměli, drahoušku, krvavou
vtisknouti pečeť skutku svému, než
pěknější barvou kryli mrzký čin.
Za krátko kvapně nás zavlekše v člun,
zavezli s míli od pobřeží nás,
kde jakés loďky padř' zpuchřelou
bez plachty, stěžně, bez lán opatřili,
z níž samy krysy pudem vedeny
se vyklidily; v té vymítli nás,
abysme v řvoucí moře křičeli,
do větrů vzdychali, jež v lítosti
na vzájem vzdychajíce, v lásce jen
nám ubližovali.

Miranda. Ach jakou starost
jste tehdy se mnou měl.

Prospero. Ó, chérubem
byla's mi ochranným, a nadchnuta
posilou nebes jsi se usmívala,
když já jsem ronil v moře slané krůpěje
pod břemenem svým stenaje; to vnučko
mi pružnou odhodlanost' k přetrpění
všech příštích zlot.

Miranda. Jak jsme dosáhli břehův?

Prospero. Božím nařízením. Měli jsem v loďce
drobátko potravy a čerstvé vody,
již šlechetný Neapolčan Gonzalo,
jenž dán byl za dozorce toho činu,
z křesťanské lásky poskytl' nám, krom šatstva
drahého, látek, prádla, náradí,
což prospělo nám pozděj; z dobré vůle,
anť znal mou lásku kněh mých, opatřil mně
z mé vlastní knihovny nejedny svazky,
jichž jsem si cenil víc než vévodství.

Miranda. Kéž jednou jen spatřím onoho muže!

Prospero. Teď povstanu; ty ještě sed' a slyš
(*obláčeje se ve svůj plášť*) námořských našich strastí
závěrek.

Na ostrov ten jsme vstoupili, zde já
tvůj učitel líp vzdělal ducha tvého,
než jiným kněžnám dáno, jimžto zbývá
víc hodin k marnostem, však schází pěstoun
tak pečlivý.

Miranda. Bůh vám to odmění!

A nyní prosím, oťče (neboť posud
se tím má mysl trápi), proč jste ztropil
tu mořskou bouři?

Prospero. Tolik ještě věz!
Podivnou shodou laskavá Fortuna,
teď příznivkyně má, ku břehům těmto
mé nepřátely zahnala. Svou vědou
se dovídám, že šťastná hvězda má
teď stojí v zenitu, jejíž-li vliv
teď bezstarostně zanedbám, zdar můj
již na věky uchradne. – Víc se neptej.
Ty's ospalá; to dobrá umdlenost,
jen se jí vzdej! (*Stranou*) Víím, že ti volit nelze.¹⁾
Miranda usne.

Přijď sluho můj! jsem nyní připraven.
Přístup můj Ariele, přijď!

Vystoupí Ariel.

Ariel. Zdar, velký mistře! mocný pane, zdar!
Přicházím konať libost tvou, buď plout,
neb létat, neb se v oheň potápět,
neb jezdit v kudrácích sivých oblaků.
Připoutej na mohutné slovo své
vše síly Arielovy.

Prospero. Zda-li jsi, duchu,
zpodobnil na vlas bouři, jak jsem velel?

Ariel. Do nejmenšího. Krále loď jsem ztelk,
hned v nosec, a hned v palubu, hned v bok,
do komnat metal úžas plamenný.
Těž časem rozděliv se, vzplanul jsem
na mnoha místech, na nejvyšším stežni,
na ráhnech, příčkách různě plápolaje,
v setkání splýváje. Blesk Jovišův,
předchůdce strašných hromů, nebývá
ni náhlejší ni zrakům klikatějši.
Oheň a lomoz zbraní síratých
Neptuna mocnou tvrz se zdál obléhat,
až bujné jeho vlny třásly se,
ba jeho trojzub strašlivý se chvěl.

Prospero. Můj hodný duchu! Kdož měl srdnatosti
tolik, že hluk ten hlavu rozumnou
mu nepomátl?

Ariel. Žádný; každý hned
pocítil horkost šilence a kousky
prováděl zoufalé. Tuť mimo plavce
se všickni vrhli v příboj rozpěněný,
loď opustíce celou v plamenu
mým uměním. Syn králův, Ferdinand,
s vyvstávající křtící, sítinám víc
než vlasům podobnou, do moře vskočil
sám první, křiče: *Peklo šklebí chřtan*
a všecky d'ábly na nás vychrlilo.

Prospero. Aj, ty's mi duch! Leč byl na blízku břeh?

Ariel. Hned vedle, pane můj.

Prospero. A jsou-li všickni
teď v bezpečnosti?

Ariel. Ani vlas neschází.
Na šatstvu, jež je vznášelo, ni skvrny;
jest čerstvějši než kdy, a jak's mi velel,
po ostrově jsem v kůpách je rozptýlil.
Samoten vstoupil na zem králevic,
jenž chladil vzdechy vzduch, když jsem odcházel,
na pustém koutě ostrova, a seděl
přesmutně ruce křížem přeloživ.

Prospero. Jak obstaral jsi mužstvo v loď krále
a loďstvo ostatní?

Ariel. Ve přístavu
dlí neporušen koráb královský
v hluboké zátoce, kde's jedenkrát
mne vyzval o půlnoci přinést rosu

z Bermúd²⁾ vždy bouřlivých; tam schován jest,
a všickni plavci skryti v podlodí,
kdež kouzlo mé ve spolku s umdleností
je uspalo; lodí však ostatní,
mnou rozprášeny, setkaly se zas;
a teď na středomořských proudech všickni
ve smutku plují domův v Nápoli,
v tom domnění, že lodí královu
se rozkotati viděli, a s ní
zhynouti hlavu svoji vznešenou.

Prospero. Svůj úkol, Ariele, vykonal
jsi řádně, více díla však nám zbývá.
Kolik je na dni?

Ariel. Přешlo poledne.

Prospero. Aspoň dvě hodiny. Čas od nynějška
do šesté šetrně musíme zdražit’.

Ariel. Víc práce ještě? Když mně přitůžuješ,
dovol, bych připomenul tvůj ti slib,
ježž jsi mi potud nesplnil.

Prospero. Co? mrzut?
Co bys moh’ žádati?

Ariel. Svou svobodu.

Prospero. Než prošel čas? Nic dále.

Ariel. Považ, prosím,
že jsem ti platné služby konal, nikdy
tě nepřelhal, nic nepokaziv, sloužil
bez mručení neb sváru. Slíbil’s mně
rok prominouti.

Prospero. Zapomněl si již,
z jakéto muky jsem tě vyprostil?

Ariel. To nikoli.

Prospero. Ano, a zdá se ti
být mnoho, v slané hloubky kal se nořit,
na ostrém pádit větru severném,
mé dílo robít v země ledvinách,
když mrazem utuhly.

Ariel. Zajisté ne.

Prospero. Ty lžeš, nevděčný tvore! Zapomněl jsi
na mrzkou babu Sykorku, již věk
a zloba do oblouku schoulily?
Zapomněl’s na ni?

Ariel. Nezapomněl, pane.

Prospero. Ba zdá se. Odkud byla rodem, he?

Ariel. Z Alžíru.

Prospero. Ó, že byla? musím věru
opáčit každý měsíc, čím jsi byl,
neb’ zapomináš. Kletá čarodějka,
Sykorka, pro přemnohé zločiny
a kouzla hrozná uchu lidskému,
jak víš, z Alžíru byla vypuzena.
Pro jistý její čin však život jí
byl darován. Jest tomu tak?

Ariel. Jest, pane.

Prospero. Ta sivooká čarodějka byla
sem zavežena s útězkem a zde
od plavcův zanechána; ty můj otrok,
jak’s vyznal sám, byl’s tehdy její sluhou.
A když jsi jí, jsa příliš outlý duch,
bys splnil její smilnou, mrzkou žádost’,
zamítnul krutý rozkaz, zaklela tě
za mocnějších svých duchův pomoci
a v nejneskrocenějším hněvu svém
do sosny rozštěpené; v spáře té
jsi uvězněn ve trýzni přetrval
patnácte let; pak ona zemřela
a nechala tě zde, kde’s pouštěl vzdechy
jak hukot mlýnských kol. Tu nezdobil
(krom skvrnatého zmetka, syna, jímž
se tady oštěnila) lidský tvor

ten ostrov.

Ariel. Ano, Kalibán, syn její.

Prospero. Pitomče, arci že – ten Kalibán,
jenž teď mně robotí. Ty nejlip viš,
v jakých to mukách jsem tě nalezl.
K tvým nářkům vyli vlci, medvědi
vždy líti v prsou lítost’ cítili.
Bylať to trýzeň zatracence, již
nemohla Sykorka zas nazpět vzít.
Mé umění to bylo, když jsem přišed
tě slyšel, co rozemklo sosny klín
a tebe pustilo.

Ariel. Mé díky, pane.

Prospero. Zase-li zamručíš, rozpoltím dub
a v sukovité doupě tebe vtěsám,
bys dvanáct zim tam proskučel.

Ariel. Ach, odpust’
pane, chci rozkazu se podrobit,
a tropit chutě rejdy své.

Prospero. To učíš,
a po dvou dnech tě propustím.

Ariel. Tak mluví šlechtný můj velitel.
Co činit mám? pověz, co činit mám?

Prospero. Jdi, přispůsob se v nymfu námořskou
jen mému zraku vděk; neviditelným
jinému oku buď. Jdi, tvar ten vezmi,
a v něm se navrať sem; popil si, pryč!

Ariel odejde.

(*K Mirandě*) Probuď se, drahé srdce, spala’s dost.
Probuď se!

Miranda. Té povídky zvláštní ráz
mě unavil.

Prospero. Zapuď ji. Dohlédnem
ku Kalibánu, otroku, jenž nikdy
nám přívětivou odpověď nedává.

Miranda. Je zlosyn, otče, nerada ho vídám.

Prospero. Jak nyní stojíme, jej pohřešovat
nemůžeme: onť oheň rozdělavá,
a sbírá dříví, v službě otročí
nám prospěšné. Hej, sluho, Kalibáne!
Ty hroudo, mluv!

Kalibán (*uvnitř*). Je doma dříví dost.

Prospero. Já řku, pojď ven! zde pro tě jiná práce.
Pojď ven ty želvo! bude to?

Ariel se vrací v podobě mořské nymfy.

Přesličný zjev! Můj švarný Ariele,
slyš potaji.

Něco mu nařizuje soukromí.

Ariel. Můj pane, stane se!

Odejde.

Prospero. Ty jedovatý chlape, synku d’áblem
z tvé mrzké mamky zplozený, pojď ven!

Vystoupí Kalibán.

Kalibán. Zlá rosa, kterouž máti stírala
krkavčím brkem z bažin nezdravých,
nechat’ vás oba skropí! jih vás ovaň,
a celé opuchýř[í]!

Prospero. Za to, buď jist, tu noc tě zmoří křeč,
a pichání, jež dech ti sevře; ježkové,
svou noční dobou když vylizají,
tě vezmou do cviku, a zbuňkatí
tebe tak hustě jako plástve medu,
pich každý bodlavější, než od včelky,
kteráž je dělá.

Kalibán. Musím jíst svůj oběd.
Ten ostrov mým jest, zděděn po Sykorce;
mne’s oň oloupil. Když jsi vkročil naň,
hladil’s mne, vážil si mne, dával vodu
s jahůdkami, a učil jmenovat’

to větší světlo a to skromnější,
co ozařují den a noc. Tu rád
jsem tebe měl a ukazoval
ti každou vlastnost svého ostrova:
praménky čerstvé, slané vody, místa
jak úrodná, tak pustá. Kletba mi,
že jsem to činil. Kouzla matky mé,
ještěrky, cvrčci, netopýři na vás.
Neb vaším poddaným jsem pouze já,
jenž sám byl králem svým; zde v tvrdou skálu
mne zavíráte, zbytek ostrova
mně odnímáte.

Prospero. Lživý otroku!
jímž bití pohne jen, nic vlídná tvář.
Ját lidskou péčí, lejno, jakéž jsi,
tě obstarával, přijal v vlastní dům,
až's bažil zprznit' pak mé dcery čest.

Kalibán. Ohoho! kéžbych to byl učinil.
Tys mi to zabránil, sic bych ten ostrov
byl Kalibány zalidnil.

Prospero. Šeredný zmetku!
v němž neujme se stopa dobroty,
vší zloby zchopný. Mělt' jsem s tebou lítost',
vpravil ti ztěžka řeč a učil tě
té oné věci každou hodinu.
Když mluvití, jak divoch, neuměje
jen po zvířecku houkal jsi, já v slova
odíval, bys ji zjevil, vůli tvou;
než na mrzkém tvém rodu, ač se's učil,
vždy něco lpělo, co mrav čistších duchův
nestrpěl kolem sebe; protož byl's
po zásluze uzamčen v skálu tu,
neb zasloužil jsi víc než vězení.

Kalibán. Tys naučil mne mluvit': díka ti,
vím aspoň, jak tě klnout'; nádhra zlá
tě zahub, že's mne učil řeči své.

Prospero. Pryč, plémě čertovo! – Jdi nanosit
nám paliva, a rychle, to ti radím,
bys jinde přísluhoval. Váháš zlobo?
Když nesplníš, nebo splníš váhavě
mé poručení, navštíví tě křeč,
a zbolní kosti tvé, až budeš řvát',
žeť ryk tvůj postrachem naplní zvěť.

Kalibán. Jen to ne, prosím tebe!
(*Stranou*) Radš poslechnu; neb moci takové
jest jeho kouzlo, žeby i podmanit'
jím mohl mé mamky boha Seteba³⁾
své nadvláde.

Prospero. Nuž hýbej, otroku.

Kalibán odejde.

Vrací se Ariel, neviděn jsa hraje a zpívá. Za ním se ubírá

Ferdinand.

Arielův zpěv.

Na žluté písky pospíchejte,
dlaň nechat' v dlani spočívá,
poklony dejte a se líbejte,
(tichne vlnka hučívá)
poskakujte sem i tam,
duchův sbor vám sluchy mam.
Slyš, slyš! zdaleka –

Hlasy duchův (v různých stranách). Vau, vau!
to pes štěká.

Hlasy duchův (jak svrchu). Vau, vau!

Slyš, slyš! nový zjev!
chvastavý kohouta zpěv!
On křičí: Kikiriki.

Ferdinand. Kdež se ta hudba rojí? ve vzduchu
či v zemi? – Zase ticho. – Jistě slaví
ta pocta boha toho ostrova.

Když na úlomku skály sedě, znova
jsem oplakával krále, otce smrt',
tu ke mně zpěv zavítal na vodách,
vln koje vztek i žal můj sladkým zvukem.
I bral jsem se tu za ním, nebo on
mne táhnul po sobě. – Však pomnul...
Ha, znova začíná.

Ariel zpívá.

Pět sáhův v hloubi tvůj otec spí,
korály z jeho kostí jsou,
a perly z jeho očí dvou,
on hnilobou nic netrpí.
Leč mořskou přeměnou tu vzrost'
překrásný z něho mnohý skvost;
sbor Nymf na věčné prospání
mu umíráčkem vyzvání.

Slyš! zvonku hlas! – cin, cin, zní cinkání.

Sbor duchův. Cin, cin.

Ferdinand. Ta píseň otce mého smrt' spomíná.
Toť nelze smrtelníku, aniž hlas
ten zemi patří. – Teď jej v hůře slyším.

Prospero. Svých oček řasnou povznes oponu
a rci, co vidíš tam?

Miranda. Co jest to? duch?
Hle, kterak zírá vůkol; otče, věřte,
tvar má to spanilý, však je to duch.

Prospero. Ne, děvče! jídá, spává, smysly má
on rovně nám. Byl v lodí rozbité
ten švarný hoch; a kdyby ubledlý
teď nebyl hořem, jež ujídá krásy,
i spanilým by nazván býti moh'.
Ont' druhův zbaven byv, teď za jejich
stopou tu bloudí.

Miranda. Bohem nějakým
jej raděj nazvu; neboť zemský tvar
tak ušlechtilý nespátřila jsem.

Prospero (stranou). Jak duše má si přeje, vše se daří.
Milý ty duchu, za to ve dvou dnech
tě propustím.

Ferdinand (přiblíživ se). Zajisté bohyně,
již slaví hudba ta. – (*Poklekna*) Posvol mé prosbě,
bych zvěděl, zda-li ostrov ten obýváš,
i rač mne spravit slovem laskavým,
jak mi se chovat jest. Můj první dotaz,
jež činím k poslední, jest: Ó ty dive!
zda stvořena's neb nic?

Miranda. Div nikoli,
však jistě dívkou jsem⁴⁾.

Ferdinand (vzchopě se). Ó nebesa! má řeč!
Jsem vládcem těch, již mluví touto řečí.
Kdybych jen byl, kde její hlahol zní.

Prospero. Jak? vládcem ty? A čím bys asi byl,
kdyby tě slyšel Neapolský král?

Ferdinand. Čím nyní jsem. Divím se, ježto mluvíš
o Neapoli. – Ano, on mne slyší;
a proto slzím. Ját' jsem králevic,
a na své oči, neosýchlé dotud,
jsem krále, otce svého, tonout' zřel.

Miranda. Ach, pro boha!

Ferdinand. Ba věřte, veškeré
těž panstvo s ním; i vévoda z Milánu
s svým hodným synem⁵⁾ zhyнул pospolu.

Prospero. Z nepravdy by tě vévoda Milánský
s hodnější dcerou svou moh' kárati,
by k tomu čas byl. – (*Stranou*) Prvním pohledem
své duše vyměnily. – Za to dám ti,
rozmilý Ariele, svobodu. –
Na slovo, milý pane, obávám se,
že jste se lži dopustil. – Na slovo!

Miranda. Proč mluví otec můj tak nevlídně?

V něm třetího jsem muže spatřila,
nad prvním zavzdychala. Nakloníš
v můj prospěch otce mého útrpnost?

Ferdinand. Ó, jste-li pannou, a svou náklonnost
nikomu-li jste posud nezadala,
zvolím vás královnou v Neapoli.

Prospero. Pozvolna, pane, dřív poslyšte to.
(*Stranou*) Jeden druhého překonal; musím
však stížit rychlý výboj; příliš snadná
sic výhra cenu zlehčí. – Nyní věz!
Já tobě kážu, bys mne sledoval.
Tyť osobíš si jméno půjčené,
a jako špeh jsi vstoupil na ten ostrov,
bys mně jej, pánu jeho, odcizil.

Ferdinand. Na mužskou čest svou, nikdy –

Miranda. V chrámu tom

nic špatného nemůže stánek mít;
nečistý duch-li má tak krásný dům,
budou s ním chtít' přebývat' andělé.

Prospero. Jdi za mnou. – (*K Mirandě*) Nepřimlouvej se mi
zaň,

neb zrádcem jest. – Pojď, k nohoum přikovám
tvou šíji, slanou vodu budeš pít',
tvou stravou budou mušle potoční,
kořínky uschlé, čišky, v nichžto má
kolébku žalud. Následuj!

Ferdinand. Ne tak!

Takému nakládání kladu vzdor,
až nepřítel mě v boji překoná.

Tasí meč.

Miranda. O milý otče, nezkoušejte jej
přespříliš kvapně, neb jest šlecheten
a nijak nebezpečen.

Prospero. Cože? kůře
nad kvočnu? – Meč v tu chvíli, zrádce, slož,
jenž k jilci saháš, srdce nemaje
pro svědomí vinou obtížené.
Pusť ode zpourey, sice prutem tím
tě odzbrojím a zbraň oprší z tebe.

Miranda. Prosím vás, otče.

Prospero. Pryč! mých oděvův
se nechytej.

Miranda. Otče, smilujte se!

Já ze něj ručím.

Prospero. Ticho! ani slova!
bych nelál tobě, tebe nenáviděl.
Co! zastavatelkyně mamiče!
Zda mníš, že nad něj není krásnějšího,
an spatřila's jen jej a Kalibána?
Ó, pošetilá! srovnán s jinými
jest Kalibánem; oni anděly.

Miranda. V pokoře

rozhodlo tedy pro něj srdce mé;
já po cti nebažím, bych krásnějšího
kdy muže uzřela.

Prospero (*k Ferdinandovi*). Poslechni, vzdej se!

Jsou v dětinství svém opět svaly tvé,
a není síly v nich.

Ferdinand. Ba věru, jsou.

Duch můj jak ve snu všecken upoután;
leč ztráta otce, mdloba, jakouž cítím,
všech přátel smrt', neb hrozby toho muže,
jenž podmanil mne, jsou mi hříčkou jen:
pakli jen jednou za den spatřít' smím
tu děvku u vězení. Těkej volnost'
do všechněch světa krajův; místa dost'
mám u vězení takovém.

Prospero (*stranou*). Vyhráno jest. –

Pojď za mnou. – (*Stranou k Arielovi*) Sličný Ariele, jsem
ti povděčen. – (*K Ferdinandovi a Mirandě*) Vy následujte.
– (*K Arielovi*) Slyš,
co dál mně činit máš.

Miranda. Zapuďte starost.

Můj otec lepšího jest srdce, pane,
než podle slov se jeví. Jak se dnes
prokázal, nezvykla jsem při něm.

Prospero (*Arielovi*). Budeš
tak svoboden, jak vítr po horách,
jen teď podrobně konej každou částku
mých nařízení.

Ariel. Až do posledního.

Prospero. Pojď jinochu! – (*K Mirandě*) Ty se zaň
nepřimlouvej!
Odejdou.

Jednání druhé.

Výjev první.

Jiný kraj ostrova.

*Vystoupí Alonso, Sebastian, Antonio, Gonzalo, Adrian,
Francisco a jiní.*

Gonzalo. Vyhlad'te, pane, prosím tvář; vy máte,
jakož my všickni, příčinu k radosti;
nab naše spása větší jest vši ztráty.
Jest obecný náš podnět žalosti.
Mát' každý den mnohého plavce žena,
kupecké lodí pán, i kupec sám
k stejnému smutku látky; však co divu
dotýče, (myslím naše zachování)
z tisícův jeden říci můž' co my.
Pročež na váhu, drahý pane, moudře
též vedle hoře klad'te útechu.

Alonso. Prosím tě, ustaň!

Sebastian. Jemu jde útěcha k chuti, jako studená polívka.

Antonio. Těšitel ho ještě zcela za ztracena nepokládá.

Sebastian. Hle! nyní natahuje hodinky svého vtipu; za
chvilinku bude bít.

Gonzalo. Pane!

Sebastian. Jedna – počítejte!

Gonzalo. Každý-li žal se pěstuje, co přijde,
přichází na pěstouna –

Sebastian. Platu jistě ne moc.

Gonzalo. Nemoc naň přichází, dozajista; mluvil jste rozumněji,
než jste zamýšlel⁶⁾.

Sebastian. A vy jste si moudřeji vyložil, než jsem se domýšlel.

Gonzalo. Pročež, pane můj – !

Antonio. Fý, jak svým jazykem plýtvá.

Alonso. Prosím, uspoř slov.

Gonzalo. Nuže, už mlčím; však ale předc –

Sebastian. – jen hovoří.

Antonio. Kdo z obou, abychom se vsadili, zdali on neb Adrian
dříve zakokrhá?

Sebastian. Starý kohout.

Antonio. Kohoutek.

Sebastian. Dobrá, oč se vsadíme?

Antonio. O smích.

Sebastian. Platí.

Adrian. Ač ostrov ten se pustým býti zdá –

Sebastian. Ha ha ha!

Antonio. Tak, vy jste splatil.

Adrian. Neobývaným a nejnepřístupnějším –

Sebastian. Předc –

Adrian. Předc –

Antonio. Toho neopomenul.

Adrian. Musí být jeho ponebí nepochybně plno útulné, jemné
a rozkošné mírnosti.

Antonio. Ano, Mírnost' byla rozkošná děvice.⁷⁾

Sebastian. A tuze útulná, jak velmi zkušeně připomenul.

Adrian. Vzduch nás tu přelíbezně ovívá.
Sebastian. Jakoby měl plíce a hodně vyhnílé.
Antonio. Anebo jakoby byl kalištěm provanut.
Gonzalo. Jest tady vše co slouží k životu.
Antonio. Pravdu má; až na to, co do života třeba.
Gonzalo. Jak čerstvá, jak svěží tu tráva, jak zelená!
Antonio. Vidím zsinanou půdu.
Sebastian. Sem tam věru se známinkem zelenosti.
Antonio. On se neuchyluje příliš od pravdy.
Sebastian. Zajisté, neboť se jí ani nepřibližuje.
Gonzalo. Ale všeho nejpodivnější jest, a to v skutku všecku víru přesahuje –
Sebastian. Jakož i mnoho jiných tak zvaných podivností.
Gonzalo. Že totiž naše šatstvo, byvši tak, jak bylo, v moři smáčeno, zachovalo nicméně svoji svěžest' a svůj lesk, jakoby je byl, namísto do slané vody, omočil do barvy⁸⁾.
 Ano, zdá se mi tak nepokaleným, jak jsme je v Africe poprvé oblékli na oslavu zasnoubení královské krásné dceře Karibelly s králem Tunýzským.
Sebastian. Byla to slad'ouňká svatba; a pěkně jsme pochodili na pochodu zpátečním.
Adrian. Tunýz nikdy předtím nebyl oblažen takovýmto vzorem všech královen.
Gonzalo. Nebyl jím od pradoby vdovy Didony.
Antonio. Vdovy? I aby to nešť. Jak pak sem ta vdova přichází? Vdova Dido!
Sebastian. Což! kdyby byl přidal vdovce Eneáše k tomu? Můj bože, jak se hned podurdíte.
Adrian. Vdova Dido, pravil jste? Toť mi dáváte něco na rozmýšlenou. Vždyť ona byla domovem v Kartagu a ne v Tunýzu.
Gonzalo. Tento Tunýz, pane, byl Kartago.
Adrian. Kartago?
Gonzalo. Beze žertu, Kartago.
Adrian. Jeho slovo jest mocnějším divotvorné lýry.⁹⁾
Sebastian. Onoť rozbouralo hradby a také domy.
Antonio. Jakou jen nemožnost' nejspíše zase lehkým způsobem uskuteční?
Sebastian. Nevím, nevstrčí-li ten ostrov do kapsy, aby jej přinesl domů svému synáčkovi na místo jablíčka.
Antonio. Snad rozseje semínka z něho po moři a na více ostrůvkův jej rozplodí.
Gonzalo. Cože?
Antonio. Ne, nehněvejte se.
Gonzalo. Právě jsme rozprávěli, pane, o tom, že naše šaty teď se zdají neméně lesknavými, než když jsme v Tunýzu slavili svatbu vaší dcery, nyní královny oné země.
Antonio. A to ze všech nejvzácnější, kteréž tam kdy bylo spatřino.
Sebastian. Prosim vás, nezapomeňte vyjmout' vdovu Didonu.
Antonio. Ó vdovo Dido! ach, vdovo Dido!
Gonzalo. Není-liž moje kazajka tak čista, jako první ráno, když jsem ji vzal na sebe? Takořka, musím připojit!
Antonio. To: takořka, šikovně vylovil.
Gonzalo. Když jsem ji nosil na den zasnoubení vaší dcery.
Alonso. Tyť v ucho cpeš na příkoř myslí mé ta slova nešťastná. Kéžbych svou dceř tam nikdy nebyl provdal; jeda zpět, jsem ztratil syna; sobě pak i jí, jež Neapole teď tak daleká, že ji víc neuzřím. Ó ty v Neapoli a Milánu můj dědiči, jakáž nestvůrná ryba tebe sežrala?
Francisco. Snad, pane, předc je živ. Já jsem ho viděl, kterak podbíjel vlny, na jejich si jezde hřebenu; on vodu šlapal stranou ji metaje, a prsami prorážel proudy, dmoucí se mu vstříc. Nad zlobné vlny statnou hlavu vzpínal,

a bujarými rázy vesloval svým dobrým ramenem si ku břehu, jenž, jakby pomoci chtěl, nad patu svou podmletou se skláněl. Za to mám, že doplul břehu živ.

Alonso. Ne, již ho není.
Sebastian. Za los ten pěkný sám děkujte sobě, jenž dceř svou Evropu oblažít nemíně, zadal jste ji Afrikánu, kde aspoň s očí vám jest odňata, majících splakat' nad ní příčinu.
Alonso. Prosim tě, nespomínej.
Sebastian. Myť klečením i jinak dolehali jsme na vás všickni; sama dobrá duše ta mezi nechutí a poslušenstvím na váhách dlouho trvala; syn váš, bojím se, navždy ztracen; v obou zemích tou cestou víc jest učiněno vdov, než my jim mužův nesem k útěše. Toť chyba vaše.
Alonso. Nejtěžší též trest.
Gonzalo. Můj princi Sebastiane, vaše řeč, ač pravdiva, nejeví útlocit, a v nečas jest; vyť ránu rozdíráte, na kterouž byste přilep vložit měl.
Sebastian. Výborně.
Antonio. A jak náleží po ranhojičsku.
Gonzalo. V nás všechněch, dobrý pane, zlý je nečas, tvůj duch-li zakalen.
Sebastian. Že nečas?
Antonio. Tuze zlý.
Gonzalo. Bych, pane, ostrov ten k vzdělání měl –
Antonio. On by ho posel kopřivami.
Sebastian. Neb lopuchou neb slézem.
Gonzalo. A králem jeho byl, co počal bych?
Sebastian. Nikdy by neopil se, vína nemaje.
Gonzalo. V té obci všecko chodem opácným bych zařídil; neb obchod nijaký bych nestrpěl, ni jména úřadův. Nesměl by nikdo písma znát', ni služby, ni bohatství, ni nouze zkoušeti. Též smlouvy, dědictví, pak hranic polních, ni orby, vinic by tu nebylo, ni kovu potřeby neb obilí, ni kovu potřeby neb obilí, vin aneb oleje; bez práce muž a žena též; však oba nevinni a čisti, – žádné vlády –
Sebastian. A předc tam chce králem být'.
Antonio. Jeho obce konec počátek zapomíná.
Gonzalo. Všem společně by bez potu a trudu své plody všecky země dávala; zločin a zradu, oštěp, meč a nůž, i děla, stroje dal bych v záповěd'; však dle své povahy by všeho hojnost' a nadbytek plodila příroda k nevinných mojih lidí výživě¹⁰⁾.
Sebastian. A žádných svateb mezi poddanými?
Antonio. Nic toho; všickni svobodní, kurvy a darmožrouti.
Gonzalo. Tak výtečnou bych, pane, vládu ved', jakové neznal zlatý věk.
Sebastian. Sláva vašemu Majestátu!
Antonio. Zdráv stůj Gonzalo!
Gonzalo. A pak – slyšíte-liž, pane můj?
Alonso. Prosim tě, mlč, mluvíš mně o ničem.
Gonzalo. Rád věřím vaší Výsosti. Stalo se to jen v tom úmyslu, abych těm pánům zjednal příležitost', kteřížto jsou tak dráždlivých a nedůtklivých plic, že se ničemu hned smávají.
Antonio. Smálit' jsme se toliko vám.

Gonzalo. Kterýžto v šaškovném tom šprýmování ovšem ničím nejsem u porovnání s vámi; a tedy jen tak dále smějte se ničemu.

Antonio. To nám zařal ránu!

Sebastian. Škoda, že vedlé padla.

Gonzalo. Vyť jste srdnatí junáci; vy byste vymkli měsíc z jeho dráhy, kdyby jen pět neděl na stejném místě setrvati chtěl bez proměny.

Vchází Ariel v hůře, nevidomý; počne hráti slavný nápěv.

Sebastian. Ano, a potom bychom s ním šli v noci chytat ptáky do sítě.

Antonio. Neračte se na nás hněvat, milý pane.

Gonzalo. To ne, to vám slibuji; tak nerozumně svůj rozum nezadám. Chcete mne usmátí do uspání? neboť jsem ospalým.

Antonio. Tedy jděte spat a uslyšíte nás.

Všickni usnou kromě Alonsa, Sebastiana a Antonia.

Alonso. Což? všickni v tvrdém spánku? kéž i mé se oči zamknou spolu s myšlénkami.

A věru mi se k tomu podobá.

Sebastian. Ó račte, pane, přijmout' spánku dar obtěžkavý; neb zřídka k starosti se blížívá, vždy nesa útěchu.

Antonio. My oba, pane, bdíce nad vaší osoby životem, dokavad spíte, vás ostřežíme.

Alonso. Dík vám: zvláštní mdloba –
Alonso usne; Ariel zmizí.

Sebastian. Jak divná ospalost' je přemáhá.

Antonio. To dělá podnebí.

Sebastian. Proč ale nám neklíží víčka sen? jáť po spaní necítím touhu.

Antonio. Čil-tě též duch můj.
Upadliť pospolu, jak úmluvou,
jak hromem udeření. – Což by teď –
ctný Sebastiane – ó což by – ticho teď!
A předce mním, že ve tvé tváři čtu,
čím bys měl být. Tu řeční náhoda,
a divná obraznost' má korunu
se snášet vidí tobě na hlavu.

Sebastian. Což spíš i ty?

Antonio. A neslyšíš mne mluvit'?

Sebastian. Ano, slyším,
a věru spalce řeč, a ze spaní
ty mluvíš. Cos to pravil? Není-liž
věc podivná, že s otevřenýma
spíš očima? že mluvě, stoje, chodě,
na dobro dřímeš?

Antonio. Ctný Sebastiane!
Tvé štěstí dříme, ba umírá; bděje
máš oči zavřené.

Sebastian. Srozumitelně chrápeš.
Jeť smysl ve tvém chrápotu.

Antonio. Nad obyčej svůj vážné myslí jsem,
též buď i ty, pakli mě posloucháš;
což učiníš-li, ztrojíš sebe sama.

Sebastian. Máš pravdu; jsemť já voda stojatá.

Antonio. Jak prouditi máš, tebe naučím.

Sebastian. Tak učiň; odtékat' mne lenivost'
navádí dědičná.

Antonio. Ó kéžby znal,
jak schvaluješ můj záměr, ano mu
se posmíváš; jak odhaluje ho,
tím líp odíváš. Věz, kdo odtéká,
přečasto vízne na dnu bahnivém
buď z lenosti neb bázně.

Sebastian. Pokračuj.
Tvých očí lesk a lící zvláštní věc

mi zvěstuje; to porod zajisté,
jenž mnoho stojí bolestí.

Antonio. Tak slyš!
(Ukazuje na Gonzala) Ač tento pán slabounké paměti,
(jenž pod zemí jsa, lepší nenabude)
zde měrou vši přemlouval krále, (neb
on duchem přemlouvání jest) že syn
mu na živu, předce to tak nemožno,
jak, aby ploval ten, co tady spí.

Sebastian. Že neutonul, nemám naděje.

Antonio. Ó, z nenaděje, kterak veliká
vyrůstá naděje, neb ona jest
v ohledu jiném nadějí tak velkou,
že sama ctížádost' k ní zrakův svých
pozdvihnout' se ostýchá. Přisvědčíš,
že zhynul Ferdinand?

Sebastian. On zahynul.

Antonio. Nuž, tedy rci, kdo dědič nejbližší
jest v Neapoli?

Sebastian. Klaribella.

Antonio. Ona,
jež královnou v Tunýzu, jež obývá
za sedmi moři kdes, kamž z Nápole
nedojde zpráva (leč by poštou slunce
zaslána byla; sám muž na měsíci
jest příliš loudavým) dřív, nežli chmýř
obroste brady nemluvnátek? ona,
pro niž jsme moři padli všickni v chrtán?
Však někteří z nás vyvrženi jsou,
tím samým povolání, splnit' čin,
jenž minulost' ověncí, a co přijde,
nám zůstaví?

Sebastian. Aj, cože? což to diš?
Má synovkyně ovšem v Tunýzu
jest královnou a spolu v Nápoli
dědičkou, kteréž světa kraje valný
teď prostor dělí.

Antonio. Jehož každý coul
se volati zdá: Jak ta Klaribella
zpět k Nápoli jej změří? V Tunýzu
ať zůstane, ve vlasti hled' si svého
Sebastian. – Což, kdyby tahle smrt'
je nyní poutala, však by jim hůře
nic nebylo, než teď. Jest mužův dost
zchopných ku vládě, jako spící ten,
i pánů tak rozvláčně štěbetavých,
jak náš Gonzalo: vždyť bych mohl sám
tak dobře špačku rovně žvatlati.
Kéž byste se mnou souhlasiti chtěl,
jak by vás spánek ten povýšit měl.
Zdali mně rozumíte?

Sebastian. Aspoň myslím.

Antonio. A kterak uvítal váš úsudek
svůj šťastný los?

Sebastian. Mně připadá, jak vy
jste svrhl bratra Prospera.

Antonio. Tak jest.
A hle, jak pěkně sluší mně můj šat;
líp, nežli kdy; teď sluhý bratrovi,
dřív moji rovni, jsou mi poddaní.

Sebastian. Jakž ale vaše svědomí?

Antonio. Aj což!
kdež pak to leží? Nohy oznošené
bych musil about' v trepy; ono božství
však v prsou necítím; svědomí dvadcatě
co mne od bratra loučí, umrzlé
i roztavené neztíží mi srdce.
Zde leží bratr váš, tak podoben
té zemi, na niž odpočívá; kéžby

jen byl, čím být se zdá! A proto jej
chci na vždy k odpočinku uložit
poslušnou touto ocelí, tří palců
jen délkou, zatím co vy byste moh'
na věčné časy zamknout oči tomu
starému věchtu, panu mudráku,
by na nás nepověděl. Ostatní
se podvolí, jak kocour mléko lízá,
a ke všem skutkům, kteréž na čase
uznáme, hodiny nám budou sčítat.

Sebastian. Tvůj příklad vod' mne, milý příteli!

Jak ty Milána, já Neapole
si dobudu. Tas meč svůj! Jedna rána
tě sprostí poplatku, a já svou přízní
co král tě obdařím.

Antonio. Vytaste stejně!

Jak ruku zdvihnu, čiňte vy totéž,
a spust'te na Gonzala.

Sebastian. Ještě něco!

Rozmlouvají potichu.

Hudba. Objeví se opět Ariel neviditelný.

Ariel. Můj mistr předvídá svým uměním
nebezpečnoství těchto přátel svých,
a vyslal mne (jinak by jeho záměr
se zmařil), na živu je zachovat.

Zpívá Gonzalovi do ucha.

Anto spíte bez hnutí,
bystrooké spiknutí
vám smrt' nese.

Milý-li vám život jest,
střeste sen a zničte lest',
probud'te se!

Antonio. Nuž tedy rychle do toho.

Gonzalo. Ó dobré moci, chraňte mocnáře!

Všickni se probudí.

Alonso. Jaký to hlomoz? vzhůru! nač ta zbraň
a zděšené ty zraky?

Gonzalo. Co se stalo?

Sebastian. Když jsme tu stáli, střehouce váš spánek,
teď právě, chropotný slyšíme ryk,
jak řvání býků nebo spíše lvů.
Neprobudilo vás to? V ucho mé
to strašně houklo.

Alonso. Já nic neslyšel.

Antonio. Ó byl to hluk, by zhrzil obří sluch,
zatřásl zemí v hlubinách, zajisté
řvání celého stáda lvův.

Alonso. Gonzalo,
slyšel jste to?

Gonzalo. Na mou čest, pane, já jsem slyšel bzikot
neobyčejný, jenž mne probudil;
i zatřásl jsem vámi, křiče, – v tom
otevra oči jejich nahé zbraně
jsem spatřil. Hřmot tu byl, toť jistá pravda.
Nejlépe, mít se na pozoru neb
opustit tato místa. Tasmé kordy.

Alonso. Pryč z půdy té a dále pátrejme
po nebohém mém synu.

Gonzalo. Chraň ho bůh
těch dravých zvířat, neb on dojista
dlí na tom ostrovu.

Alonso. Již tedy pojďme.

Ariel (stranou). Teď Prospero, můj pán, zví o mém činu.

Jdi, králi, bezpečen vstříc svému synu.

Odejdou.

Výjev druhý.

Jiná část' ostrova.

Vchází Kalibán, nesa otýpku dříví; z pozdálce slyšeti hřmění.

Kalibán. Všeliká nákaza, již slunce ssaje
z bažin a mokřin, stihni Prospera,
že zchřadne v celém těle! Klít ho musím,
třebas mne slyší jeho duchové.

Však ti mne nebodají, ježatčí
mne hlavou nestraší, nevhazují
do mokřadů, ni v temnu s cesty mé
v podobě žhavých uhlů nesvádějí,
když on jim to nekáže. Však on rád
pro každou maličkost' je na mne števe.

Tu jako opice se na mne šklebí,
křičí a kousají mne, tu jak ježci,
kde kráčím bos, se v chumli válejí
a jehly ježí, pakli našlapují.

Zas jindy bývám hady obtočen,
již na mne dvouhrotnými jazyky
syčí ku zbláznění. Ajhle, co to?

Vchází Trinkulo.

Zde jeden z jeho duchův jde mne trýznit,
že líně nosím dříví. Padnu k zemi;
snad že si mne pak nevšímne.

Trinkulo. Ani křovička tu není, ani chrasti, kdeby se člověk
před nečasem trochu schoval, a zas nová bouřka se stahuje.
Slyším to hvízet v povětří, a tam ten černý bubák, ten
ukrutánský, vypadá zrovna jako starý korbel vína, když je
na převrnutí. Dá-li se zase do takového hřmání, jako před
chvilí, nevím kam podlezu: tam ten mrak asi nemůže jinak
a bude lít' jako z konvic, jen což děláš. – (*Spatře Kalibána*)
Což to tady? Člověk nebo ryba? mrtev neb živ? Ryba, věru,
voní docela jako ryba; – hezky přistárlá a rybovitá vůně!
nějaký druh tresky, už ne docela čerstvé. Podivná ryba!
Kdybych byl nyní v Anglicku (jakož jsem už také byl) a
ukazoval tuto rybu jen na obrázku, každý sváteční blázen
hodilby na talíř svůj stříbrňák; tam by ze mne taková
potvora udělala pána; každá podivná bestie tam živí svého
pána. A třebas tam nikdo nepodal halíře chromému
žebráku, deset jich každý obětuje, aby viděl mrtvého
Indiána. Stehna má jako člověk a ploutve se podobají
ramenům. – Teplý, na mou věru! Už upouštím od svého
minění, nebudu déle na svém stát: není to ryba, nýbrž
nějaký ostrovan, jež nedávno hrom o život připravil.

Hřmí.

Au! Bouřka znovu začíná. Co dělat? zalezu si pod jeho
kazajku. Jiného přístřeší tu není široko daleko. Protivný
osud svádívá člověka někdy s podivnými společníky na
nocleh. Tady se skrčím, až liják té bouře se přežene.

Vchází Stefano, zpíváje; v ruce drží láhev.

Stefano (zpívá).

Nepůjdu já už na moře,
ach! na moře,
zde umru na břehu.

To je prašivá písnička, mohl by ji na pohřbu zpívat. Nu,
tady je mé potěšení.

Píje. Zpívá.

Náš patron a čistí a plavčí a já
rád děvčata každý objímal,
a Mařenky, Aninky líbatí zná,
však žádný si Káčí nevsímal.
Neb má ta jazýček, bez žertu,
a plavci říkává: jdi k čertu!

Jí smůla posprostu se voněti zdá,
leč krejčímu leckde polektat se dá.

Junáci! za vesla! a nech si jde k čertu.

To je taky prašivá píseň, ale tu je mé potěšení.

Píje.

Kalibán. Ach, neublížuj mi! Ó!

Stefano. Co se tu děje? Jsou zde čerti domovem? Vy byste
mne chtěli škádlit divochy a Indiánskými muži? Ha! však
jsem proto neušel smrti utopení, abych se teď vašemi

čtyřmi nohama dal zastrašit. Neboť jest přísloví: Nezmůže ho ani to nejčipernější chlapisko, jaké kdy o čtyřech chodilo. A jinak o mně nemá být řečeno, dokud Stefano plicema dýchá.

Kalibán. Duch mne trýzní! Ó!

Stefano. To bude nějaká čtvernohá potvora toho ostrova, kterouž, jak se mi zdá, zimnice lomcuje. Kde ale, u všech hromů, naučila se naši řeči? Poskytnu jí předce svou pomoc, kdyby pro nic jiného: poštěstí-li se mi, ji uzdravit a skrotit a do Neapole dovézt, bude to present, za kterýž by se ani císař sám nemusil stydět.

Kalibán. Prosim, nesuzuji mne, budu již rychleji dříví donášet.

Stefano. Aha! teď je jí nejhůř a nehovoří právě tuze chytře. Dám se jí napít ze své lahvice; jestliže nikdy před tím vína nepila, mám naději, že jí od zimnice pomohu. Bude-li mně možná ji vyléčit a ukrotit, nebude ničím příliš draho zaplacená; komu se dostane, musí za ni platit, a jak náleží.

Kalibán. Posud mne nemnoho trýzníš; však ty brzy začneš, to poznávám dle tvého třesení. Prospero teď v tebe působí.

Stefano. Nu, nech už toho; otevř hubu. Tohle ti zase rozum navrátí, kočko, jen otevř hubu; to z tebe vyťese všechno třesení, věř mi, jak se náleží. Člověk nikdy neví, kdo s ním dobře smýšlí, tak, rozevři jen sánice.

Trinkulo. Tento hlas bych měl znát! Aby to byl! – ale ne, vždyť se utopil, a tito jsou čerti. Pán bůh se mnou!

Stefano. Čtyři nohy a dva hlasy! roztomilá potvora! Její přední hlas bude nyní dobře mluvit o svém příteli, její zadní hanebné řeči šířit a pomlouvat. Může-li všechno víno v lahvičce ji uléčit, pomohu jí s radostí od její nemoci. – Pojď sem! amen! Naleju ti trochu do tvé druhé huby.

Trinkulo. Stefano!

Stefano. Tvůj druhý hlas mne volá? Pomoz pán bůh, totě d'ábel sám a žádná potvora; nechám ho být; nemám dost dlouhé lžíce, abych s ním jidal.¹²⁾

Trinkulo. Stefano! Jsi-li Stefano, sáhni na mne, a promluv ke mně, neboť jsem Trinkulo; – nestrachuj se – tvůj dobrý přítel Trinkulo.

Stefano. Jsi-li opravdu Trinkulo, polez ven! Vytáhnu tě za ty tenčí nohy; jsou-li jedny z těch noh Trinkulovy, ty to jsou. Tyť jsi opravdový Trinkulo, skutečně. Co pak tě napadlo, státi se trusem z tohoto zmetka? Což z něho mohou odcházet Trinkulové?

Trinkulo. Nemyslíl jsem jinak, nežli že jej hrom do smrti zabil. Ale což pak jsi se neutopil, Stefano? Doufám pevně, že jsi se neutopil. Ukryl jsem se tu pod kazajku mrtvého zmetka, proto že jsem se bál bouře. A což pak jsi v skutku živ, zlatý Stefano? Ó Stefano! dva Neapolitáni z nebezpečnosti smrti vyvázli.

Stefano. Pro boha tě prosím, jenom mne tolik neobracuj, na můj žaludek nelze se ještě spolehnout.

Kalibán. Pěkné to bytosti, nejsou-li duchové.

Statečný bůh, a má nebeský nápoj.

Budu jej kleče vzývat.

Stefano. Jak pak jsi život zachránil? Jak jsi se sem dostal? Přisahej při této láhvi, jak jsi se sem přišel? Já se zachoval na soudku sektu, od plavcův přes okraj lodí vyhozeném: při této láhvi! kterouž jsem vlastní rukou vyroubil z kůry stromové, když pak jsem na sucho byl vyvržen.

Kalibán. Na tuto láhev přísahám, že ti chci věrným sluhou být; neb tento nápoj není pozemským.

Stefano. Tu; přisahej tedy, jak's ušel moří?

Trinkulo. Plovaje ku břehu, brachu, jako kachna, to ti přísahám.

Stefano. Tu polib knihu.
*Dávaje mu láhev.*¹¹⁾

Ačkoliv umíš plovat jako kachna, vyhlížíš předce jako husa.

Trinkulo. O Stefano! máš víc toho?

Stefano. Celý soudek, brachu! Můj sklep jest ve skále na straně mořské; tam mám víno své uschováno. Jakž pak, zmetku! jak je s tvou zimnicí?

Kalibán. Nespadnul jsi s nebe?

Stefano. Ba, s měsíce, pravím tobě; svým časem byl jsem mužem ve měsici.

Kalibán. Já vidíval tě v něm a velebím tě.

Mně tebe matka ukazovala,
psa tvého a tvůj keř.¹³⁾

Stefano. Dobrá; tedy se na to zapřísáhni. Polib knihu; naplním ji zase novým obsahem. Přisahej!

Trinkulo. Pro milého boha, jaká to je nevědomá potvora! Já se jí bát? – tak slabodušné potvory? – Muž na měsici? – i pranebohá, lehkověrná potvora! – Dobře si umíš přihnout, potvoro, na mou věru.

Kalibán (*k Stefanovi*). Zjevím ti každý plodný země kout a zlíbám šat tvůj; prosím, buď mým bohem.

Trinkulo. Při světle denním! jaká to šibalská a opilá potvora. Až usne jeho bůh, ukradne mu láhev.

Kalibán. Dej mi své nohy zlíbat. Poddanost' volím ti přísahat.

Stefano. Tedy polib zemi a přisahej!

Trinkulo. Prasknout bych mohl smíchy pro tu psíhlavou potvora. Jaká to všivá potvora! Ruka mne svrbí, že bych jí moh' jednu vlepit, –

Stefano. Nuže, líbej!

Trinkulo. – kdyby jen ta ubohá potvora neměla hlavu napařenou. Nemravná potvora!

Kalibán. Studánky nejlepší ti objevím, jahůdek natrhám, ryb nalovím, a dříví hojnost tobě nanosím.

Mor usmrť ukrutníka, jemuž sloužím;
již mu polínka vláčet nebudu,
leč za tebou, ty divotvorče, půjdu.

Trinkulo. I totě směšná potvora: nadělá divův z ubohého opilce.

Kalibán. Dej se mnou vést, kde rostou pláňata, dlouhým ti nehtem vyhrabám lanýže, okážu hnízdo sojky; naučím tě, jak čiperně nalíčit opičce.

Na lísky svazčité tě dovedu
a časem mladé racky se skal snesu.

Chceš jíti se mnou?

Stefano. Teď už bych přál, abys nám ukázal cestu, bez delších řečí. – Trinkulo, poněvadž král se vši naší družinou se utopil, uvážeme my se v tento ostrov. (*K Kalibanovi*) Tuhle mi nes láhev! – Bratře Trinkulo, budeme ji čas po čase naplňovat.

Kalibán (*podnapilý, zpívá*).

Buď pane zdráv, buď zdráv, buď zdráv!

Trinkulo. Vřešticí potvora! na mol opilá potvora!

Kalibán (*zpívá*).

Nechci více ryby chytat,

ani snášet palivo

pánu bedlivo;

misky mýt, talíře smítat.

'Bán, 'Bán, Ka-Kalibán

má nového pána – služ si sám!

Svoboda! hejsa, hejsa, svoboda, svoboda, hejsa svoboda!

Stefano. Ó srdnatá potvoro! ukazuj nám cestu.

Odejdu.

Jednání třetí.

Výjev první.

Před chýší Prosperovou.

Vystoupí Ferdinand, nesa poleno.

Ferdinand. Jsouť namáhavé hry a jejich nesnáz jich rozkoš zvyšuje; ponížení nejednaké se ctí se podstupuje,

věc chudička se často skvěle končí.
Mně by můj prostý úkol stejně tížil,
jak se mi hnusí; ta však, jízto sloužím,
co mrtvo oživujíc, rozkoší
můj klopot činí; ó ta desetkrát
je vlídnější, než otec urputen;
leč on je pouhá krutost. Mám tu odněst
těch dřev několik tisíc na hranici
pod přísnou vyhrůžkou. Má drahá paní,
vidouc mne v potu, pláče a mně praví,
že nebyla tak nízká práce nikdy
mně rovným konána. Leč zapomínám
na úkol, však ty sladké myšlénky
mne k tomu posilují; konat jej
jest hovět si.

Vystoupí Miranda, v podání Prospero.

Miranda. Ach, žádám vás, tak tvrdě
se nehmožte. Kéž spálí blesk ta dřeva,
jež navršit vám uloženo. Prosím,
odložte to a pohovte si; však
opláče v peci, že vás unavilo.
Můj otec leží v knihách, protože žádám,
abyste odpočinul; do tří hodin
jste před ním jist.

Ferdinand. Ó dívko předrahá,
zapadne slunce, dřív než vykonám,
s čímž musím pít.

Miranda. Posadíte-li se,
budu tu chvílku vaše špalky nosit;
prosím, dejte mi ten, ať ku hranici
ho dopravím.

Ferdinand. Nikoli, vzácný tvore!
Spíš ať své svazy strhám, zlámu hřbet,
než vy se nectné službě podrobíte,
při nížto já bych zaháleje seděl.

Miranda. Mně by to neslušelo hůř než vám,
a já bych mnohem snáz to konala,
neb dobrá vůle má je k tomu volna,
a vaše odporuje.

Prospero. Ubožátko,
ty's lapena, tvá návštěva to jeví.

Miranda. Vy jaksi zemdlen vyhlížíte.

Ferdinand. Ne, čacká panno, svěží jitro cítím,
když večír při mně jste. Ó, prosím vás
(bych ve své modlitbě vás spomínal),
jak zovou vás?

Miranda. Miranda. – Ó můj otče,
tím slovem zrušila jsem příkaz váš.

Ferdinand. Mirando divomilá, zajisté
ty's nejjvácnější div, a nejhodnější
všech světa pokladů. Přemnoho žen
jsem pilným okem skoumal, mnohokrát
úst jejich blahozvuk ve služebnost
přiváděl přechočné ucho mé;
pro různé ctnosti ženy rozličné
mne vábily; však žádná duši celou
tak nezajala, neb jich nedostatky
s nejlíbeznější vnadou vedly spor,
zatemňující ji. Vy však, ó vy jste
tak čistá, dokonalá, stvořena
z všech tvorův výborností.

Miranda. Žádnou neznám
ze svého pohlaví, a ženské tváře,
krom ze zrcadla své, nepamatuji,
aniž jsem koho spatřila, jež mužem
bych zvala, krom vás, milý příteli,
a otce drahého; jsem nevědoma,
jaké jsou v cizích krajích podoby,
však na mou stydlivost (klénot v mém věnu),

nepřála bych si jiných společníkův
než vás, z celého světa; aniž umí
má obraznost si vytvořiti obraz
nad váš mně milejší. Však žvatlám já
až trochu divoce, a otcův příkaz
v tom zapomínám.

Ferdinand. Já jsem rodem svým,
Mirando, králevic, myslím i král
(jímž nebyti bych si přál!) a nesnes' bych
to drvoštěpské nevolnictví líp,
než bych se od much v ústa nechal štípat.
Slyšte mé duše řeč: v té samé chvíli,
co jsem vás spatřil, zalétlo mé srdce
do vaší služby, kdež teď stánek má,
mne činíc jeho otrokem; pro vás
jsem tímto trpělivým dělníkem.

Miranda. Milujete mne?

Ferdinand. Ó nebe, země, svědčte tomu zvuku,
a mé vyznání štěstím korunujte,
mluvím-li pravdu; pakli šálím, zvráťte
co nejkrásněj si věštím, v neblahost'.
Nad všecku míru čehokoli v světě
vás miluji, cením a ctím si vás.

Miranda. Jsem předce bláhová, že pro to pláči,
nad čímž tak plesám.

Prospero. Krásné setkání
dvou vzácných náklonností! Nebe vyros
svou milost' na květ, jenžto mezi nima
se vypučel.

Ferdinand. Proč, drahá, pláčete?

Miranda. Pro svoji nehodnost', jež nabídnout,
co toužím dát, se ostýchá, tím více
to přijmout, bez čehož mi nelze žít.
Však to je neupřímnost', a čím více
se snažím skrývat, tím více to zřejmo.
Ty odstup, stydlavosti schytralá,
přispěj mně přímá, svatá nevino!
Jsem chotí vaší, chcete-li mne vzítí,
když ne, chci jak děvečka vaše zemřít.
Co družku moh' byste mne odmítnout,
však vaší služkou budu, chcete-li již,
neb nechcete.

Ferdinand. Mou paní, nejdražší,
a já vždy v této pokoře.

Miranda. Můj manžel tedy?

Ferdinand. Váš, se srdcem tak ochotným, jak otrok
jest ku svobodě, tuto ruka má.

Miranda. A má, s mým celým srdcem – a teď s bohem,
jen na půl hodiny.

Ferdinand. S bohem, s bohem tisíckrát.

Rozejdou se.

Prospero. Tak blažen nemohu tím být, jak oni,
již tím jsou omámeni; však mou radost'
nic zvýšit nemůže. Půjdu k svým knihám,
neb musím, než čas přijde večere,
nejednu vážnou práci vykonat.

Výjev druhý.

Jiná část ostrova.

Vystoupí Stefano a Trinkulo, Kalibán za nimi s láhví.

Stefano. Nemluv o tom; – až bude soudek prázdný, budeme
vodu pít, dřive ani krapet; tedy s chutí, načněte ho. – Sluho
potvoro, připij mi.

Trinkulo. Sluho potvoro, divný to kus ostrova! Jest prý jenom
pět lidí na tom ostrově, z nichžto jsme my tři; je-li mozek
těch dvou druhých, jako náš, nestojí obec na pevných
nohách.

Stefano. Pij, sluho potvoro, když ti poroučím; tvé oči vězí
hodně hluboko v lebce.

Trinkulo. Kdež pak by byly jinde? toby byla potvora, na mou duši, kdyby mu seděly v ocase.¹⁴⁾

Stefano. Můj chlap potvora utopil svůj jazyk v sektě; co se mne týče, moře nemůže mne utopit. Já plovat, nežli jsem mohl břehy rozeznat, pět a třicet mil, při světle božím! Máš se stát mým zástupníkem, potvoro, anebo praporečnickem.

Trinkulo. Nedělejte ho zástupníkem, jestliže válku vyzdvihnete, on by vás špatně zastoupil, vždyť neumí ani na vlastní nohy stoupit.

Stefano. Však my nebudeme utíkat, monsieur potvoro.

Trinkulo. Ani chodit, budete ležet jako psové, ani neceknete.

Stefano. Zmetku, promluv předc jednou, jsi-li dobrým zmetkem.

Kalibán. Jak se má Výsosť tvá? Nech mne tvůj střevíc lízat. Tomuto nechci sloužit, neb je nestatečným.

Trinkulo. Ty lžeš, pranevědomá potvoro! Já bych dovedl drábovi se protivit. Pověz, zhýralá rybo ty! viděla jsi někdy zbabělce, jenž by byl tolik sektu vypil, jako já dnes? Ty budeš takové potvorné lži vymýšlet, jsa předce z půli ryba, z půli potvora?

Kalibán. Hle, jak se mi posmívá! Chceš mu to trpět, můj kníže?

Trinkulo. Kníže pravil! – jakým sprostákem může být taková potvora.

Kalibán. Hleď, hleď, už zase. Zakousni ho do smrti, prosím tě.

Stefano. Trinkulo, varuj se zlého jazyka! Budeš-li se chovat jako odbojník, na nejbližší olši: – ubohá potvora je mým poddaným a nemá se s ní nevázně nakládat.

Kalibán. Děkuji svému laskavému knížeti. Chceš poshovět, a vyslechnouti návrh, jež jsem ti už jednou učinil?

Stefano. Chci, velmi rád. Klekni a opakuj ho. Já budu stát, a to samé učiní Trinkulo.

Vystoupí Ariel, jim neviditelný.

Kalibán. Jak jsem shora řekl, jsem poddán ukrutníku, čaroději, jenž mne lstí o můj ostrov oloupil.

Ariel. Lžeš.

Kalibán. Ty lžeš, ty pitvorná opice ty!
Kéžby tě zahubil můj statný pán.
Já nelhu.

Stefano. Trinkulo, vskočíš-li mu ještě jednou do řeči, při této dlani, vyrazím ti několik zubů z dásní.

Trinkulo. Eh co! já nic neříkal.

Stefano. Tedy ticho – a nic více. – (*Kalibánovi*) Dále.

Kalibán. Já říku, on nabyl kouzly ostrova, nabyl ho ode mne. Rač mě tvá Výsosť pomstit na něm – neb vím, že srdce máš, ten hlupec ale nemá.

Stefano. To jest pravda.

Kalibán. Staneš se jeho pánem a já ti budu sloužit.

Stefano. Kterak to ale vyvedeme? Můžeš mně k němu dovésti?

Kalibán. Mohu, můj kníže; v spaní ti ho zradím; ty pak mu hbitě v lebku zaraž hřeb.

Ariel. Lžeš, to nemůžeš.

Kalibán. I totě strakapoud! ty všivá záplato!

Žádám tvou Velikost, natluc mu řádně,
a vezmi mu tu láhev; až ta dojde,
pak může z louže pít, neboť já
mu neukážu čerstvých pramének.

Stefano. Trinkulo, nevydávej se v delší nebezpečí. Přetrhneš-li potvoře jen jedním ještě slovem, tresku z tebe udělám.

Trinkulo. A co jsem vám udělal? Já vám nic nedělám. Půjdu a postavím se na stranu.

Stefano. Nepravil jsi, že lžeš.

Ariel. Ty lžeš.

Stefano. Tedy lhu? Tu máš něco za lež.

Bije ho.

Jestli ti tohle chutnalo, dej mi lež podruhé zas.

Trinkulo. Já ti žádnou lež nedal, pozbyl's rozumu a uší k

tomu? Mor do vaší láhvice! to dovede pítí sektu.

Žloutenice do tvé potvory, a čert vezmi tvoje prsty.

Kalibán. Ha ha ha!

Stefano. Nu, nyní povídej, co dále. Ty stůj trochu stranou, Trinkulo, prosím tě.

Kalibán. Vybij ho notně; za nedlouhý čas jej budu také bít.

Stefano (*k Trinkulovi*). Stůj tamhle. (*K Kalibánovi*) Pokračuj!

Kalibán. Jest to, pravil jsem, jeho obyčej, že odpoledne spává; tu ho zabij, o knížky dřív jo olup; buď to klackem mu rozraž lebku, neb ho vykuchej, neb trubici mu nožem přeřízni. Než nezapomeň, dřív se zmocnit kněh, neb bez těch troupem jest jak já, i nemá po vůli žádných duchův. Všickni jej od srdce nenávidí, jako já. Jen knihy nejprv spal. Máť náradí, (tak tomu říká) sličné, jímžto dům, až bude mít, si vůkol vyzdobí. A nejvřelej co třeba uvažovat, má krásnou dceř, již nevyrovnanou sám nazývá: já ženské neviděl krom Sykorky, mé rodičky, a jí, leč ona tak mou nebožku zaclání, jak obr trpaslíka.

Stefano. Jest to tak švarná holka?

Kalibán. Aj to věřím, ta, pane, tvoje lože ozdobí, a dobrým potomstvem tě obdaří.

Stefano. Potvoro, toho muže usmrtím. Jeho dcera a já budem pak králem a královnou (sláva našim Milostem!) a Trinkulo a ty stanete se místokráli. Líbí se ti ten návrh, Trinkulo?

Trinkulo. Výborně.

Stefano. Podej mi ruku. Jest mi líto, že jsem tě uhodil, ale pokud živ budeš, varuj se nezbedných jazyků.

Kalibán. Za půl hodinky bude pevně spáti. Chceš jej pak usmrtit?

Stefano. Chci, na mou čest.

Ariel (*stranou*). To povím pánu svému.

Kalibán. Ty's mne tím tak rozveselil, pln jsem radosti.

Nuž zaplésejme si! Vid', zatraláme tu píseň, jíž's mě právě naučil?

Stefano. K tvé žádosti, potvoro, chci se k tomu uvolit, ke všemu se uvolit. Začni, Trinkulo, dejme se do zpívání.

Zpívají.

Zlobte je a chopte je, chopte je a zlobte je, myslet je volno.

Kalibán. Nápěv je chybný.

Ariel hraje nápěv ne bubnu a píšťale.

Stefano. Co to má býti?

Trinkulo. Totě nápěv naší písničky, hraný panem Nikým.

Stefano. Jsi-li člověk, ukaž se ve své pravé podobě, pakli ale ďábel, dělej co chceš.

Trinkulo. Ó, pánbůh hřichy odpusť.

Stefano. Kdo smrti umře, splatí všechny dluhy. Vzдорuji ti! (*Stranou*) Buď nám bůh milostiv.

Kalibán. Jsi postrašen?

Stefano. Nejsem, potvoro, to nikdy.

Kalibán. Buď bez strachu: jest ostrov plný šustů

a zvuků, sladké hudby pro rozkoš i neškodné; někdy mně v uších zní tisíce rokotavých nástrojů.

Zas jindy hlasové mne znova uspí, když jsem po dlouhých snech se probudil.

Pak zdá se mi ve spánku o oblacích rozevřených, z nichž na mne poklady se spadnout chystají, až procitnuv

křičívám za novými sny.

Stefano. Aj, toť mi bude pěkné království, kde budu mít svou hudbu zadarmo.

Kalibán. Až jen Prospera zavraždíme.

Stefano. To se stane co nevidět: já na tu historii nezapomněl.

Trinkulo. Hudba se vzdaluje, ubírejte se za ní a potom vykonejme svůj úkol.

Stefano. Veď nás, potvoro: my budeme následovat. Kézbych jen toho bubeníka viděl; jak náleží se činí.

Trinkulo. Půjdeš? Já jdu za tebou, Stefano.

Odejdou.

Výjev třetí.

Jiná část ostrova.

Vcházejí Alonso, Sebastian, Antonio, Gonzalo, Adrian, Francisco a jiní.

Gonzalo. Při svaté panně, dále nemohu.

Mé staré kosti hekají: bludná
to chůze, přímo hned, tu v oklikách.
Ach strpení! musím zde odpočívat.

Alonso. Pokárat tebe, starče, nemohu,
jsa umdleností, jíž můj duch se kalí,
sám tuze sklíčen. – Sedni, odpočiň si!
Zde složím naději a odřeknu
její se lichoty. – Onť utonul,
po němž tak pátráme, a moře našim
se směje marným hlídkám na zemi.
Nuž pokoj s ním!

Antonio (*k Sebastianovi stranou*). Jsem velmi rád, že pozbyl naděje.

Pro jeden zmar nespust' me s očí záměr,
na němžto jsme se usnesli.

Sebastian. Co nejdřív
jej provedeme.

Antonio. Zvolte k tomu noc.
Neb cestou jsou zmořeni teď nechť
a nemohou té užít bedlivosti,
jak kdyby čerstvé byly jejich síly.

Sebastian. Nu, tedy v noci, na tom dost.

Líbezná a podivná hudba zaznívá. Prospero neviděn stojí v hůře. Vcházejí rozličné podivné postavy, přinášejíce krytý stůl; obskakují ho, zdvořilými posuňky k němu vítají; konečně vybidnuvše krále a jeho společníky k pojetí, odejdou.

Alonso. Jaká to hudba? Slyšte, přátelé!

Gonzalo. Podivně sladké zvuky.

Alonso. Nebe dej
nám vlídné hostitele. Kdož to byli?

Sebastian. Živoucí hra v panáky. Věřím teď,
že jednorozci jsou, v Arabii
že strom jest trónem samoletovým,
a podnes na něm samolet že vládne.

Antonio. To obé věřím, a co jinak víře
jest nepodobné, přísahal bych na to:
nikdy nám cestovníci nelhali,
ač doma blázni jich zamítají.

Gonzalo. Kdo by mně věřil, kdybych v Neapoli
to povídal, řka, že jsem ostrovany
kdys viděl (neb zajisté ti zde bydlí),
kteří, ač příšerného tvaru, přede
se lidštějšími značí způsoby,
než jaké v málo lidech našel bys,
a třeba v nižádném.

Prospero (*stranou*). Ctíhodný muži!

Tyť pravdu díš, neb více z přítomných
jest nade d'ábly horších.

Alonso. Nelze dosti
se vynadivit těmto postavám,
těm posuňkům a hlaholům, kterýmiž,

ač jazyka jim schází dar, provedly
jakýs výborný němý rozhovor.

Prospero (*stranou*). Chval na konec.

Francisco. Jak divně zmizely.

Sebastian. Co na tom, jen když nechaly nám hody;
neb máme hlad. Snad libo okusit,
co nám zde nechaly.

Alonso. Já nechci nic.

Gonzalo. Však netřeba se pane bát. Kdo byl
by věřil za chlapectví našeho,
že horalé jsou, volatí jak býci,
jimž visí s hrdel masné laloky,
neb lidé s hlavou vrostlou na prsou,
jakž vidíme, že každý za dnů našich,
jenž doma pěti za jedno pojištěn,¹⁵⁾
přináší jistou zvěst'.

Alonso. Odvážím se a pojím,
byť naposled – co na tom, cítím-li,
že nejlepší to tam. Nu, pane bratře,
připojte se a čiňte, jako my.

Hrom a blesk. Vchází Ariel v harpyji proměněn; když zatřepá křídlo o stůl, zmizí z něho jídla.

Ariel. Vy jste tři muži hříchu, kteréž osud,
vládnoucí tímto podměsíčním světem,
a vším, co v něm, nenasatnému moři
vyplíti na ten ostrov poručil,
kde mizí lidská stopa; neboť vy jste
nehodni s lidmi žíti.

Vida, že Alonso a jiní se chapají meče.

vás činím teď, a lidi tentýž běs
dohání k vlastní smrti pokusům.
Vy bláhoví! já s svými společníky
jsme sluhý osudu; spíš živlové,
z nichž kaleny vám meče, šumný vzduch
by mohli protít, marným udeřením
zabít vždy zas se svírající proud,
než jedno pírkó vyrvati z mých křídel.
Nezranitelní jsou též moji druzi,
a kdyby nebyli, přede nezdvihnete
svých mečů, příliš těžkých vaší síle.
Však pomněte (a to jest mé poslání),
že jste vy tři dobrého Prospera
se stolce svrhli, vypudili v moře
(jež ztrestalo vás za to) jej i jeho
nevinné dítko, pro kterýž zlý čin
shovívavá, leč nezapomenlivá
moc nebes moře, břeh, ba všecken tvor
na vás vybidla. Tobě urvala,
Alonso, syna, a teď mnou vám hlásá,
že číhající zhouba, náhlé smrti
strašnější, bude stíhat každý krok
na vašich stezkách. Smířit její hněv
(jenž jinak na pustém tom ostrovu
zasáhne vaše hlavy) nic nemůže
než lítost' srdečná a čistý život
pro celou budoucnost'.

Ariel zmizí mezi zahřměním; po chvíli dle taktu jemné hudby objeví se opět postavy, kteréž tancují s pošklebnými posuňky a stolek odnesou.

Prospero. Tvar harpyje té vzorně's nápodobil,
můj duchu, s lepotou uchvacující.
Nic nepropásl's z mého návodu,
co měl jsi říci; s živým výrazem
a vzácnou rozvahou též nižší čeled'
svým různým úkolům dostála. Mocné
mé kouzlo účinkuje, šílenství
jsou upoutáni moji nepřátelé;
ti jsou teď v moci mé. V tom blouznění
je opustím, bych zatím přihlédnul

k mladému Ferdinandu, jehož želi
co utopeného, a k milému
jeho i mému drahouškovi.

Zmizí nahoře.

Gonzalo. Pro vše co svaté, pane, proč stojíte
tak divně ustrnut?

Alonso. Tot' hrozno, hrozno!
Mně zdálo se, že vlna mluvila,
a větrové mně o tom zpívali,
a hrom, ty temné, hrozná varhany,
pronášel Prosperovo jméno, hučel
můj zločin. Ach, a proto syn můj v bahně
ustláno má, a já jej hledat půjdu
ve hloubce, již olovo nedosáhne,
bych s ním tam ležel zabahněn.

Odejde.

Sebastian. Jen jeden běs po druhém se mi postav,
a legiony sám jich přemohu.

Antonio. Já tobě budu pomáhat.

Odejdou oba.

Gonzalo. Všickni tři zoufají; jich velká vina,
jak jed, jenž působí po dlouhé době,
teď hlodá jejich myslí. – Žádám vás,
již hbitějších jste údů, rychle v sledy,
a braňte jim, k čemuž by šilenost'
je mohla svěsti.

Adrian. Pojdme, prosím vás!

Odejdou.

Jednání čtvrté.

Výjev první.

Před Prosperovou chatrčí.

Prospero. Jestliže jsem vás příliš přísně zkoušel,
vše nahradí zas moje odměna.

Neb s ní jsem vám dal nit života mého,
a účel, jemuž živ jsem. Znova skládám
ji do tvých rukou, všechny trýzně tvé
a ty jsi skvěle obstál v zkoušení.

Zde přede tváří nebes potvrzují
ti ten můj skvostný dar. Ó Ferdinande,
nesměj se mi, že se jí vychloubám,
neb seznáš, že předstihá všecku chválu,
jež za ní pokulhává.

Ferdinand. Já v to věřím
i svatým věštbám na vzdory.

Prospero. Co věno mé a nabytosť svou vlastní,
již čestně's koupil, přijmi již mou dceru.

Však dřív-li jí panenský pás rozvážeš,
než odbudou se plným, svatým právem
posvátné všechny sňatku obřady:
neskrápne na vás nebe sladkou rosou,
by vzrůstal svazek ten, než suchá zlost',
zakyslé žehráni a svár bodláčím
tak hnusným postel' spolek vašich loží,
až vám se zoškliví. A protož bděte,
by Hymen vám posvítil pochodní svou.

Ferdinand. Jakož vždy doufám ve dni poklidné,
v květoucí rod a dlouhý v stejné lásce,
jak nyní, věk: ni nejmavější sluj,
nejpříhodnější místo, nejvábnější
těž nástraha, již zlý náš démon svádí,
neztopí nikdy v rozkoši mou čest,
by poskvrnily onen slavný den,
kdy pomním, zchromena že slunce spřež
a dole v poutech noc.

Prospero. To pěkně diš.

Již posad' se a mluv s ní: tvojí jest.

Hoj, Ariele, sluho horlivý!

Vystoupí Ariel.

Ariel. Co kážeš, mocný pane můj? Zde jsem.

Prospero. Ty a tví nižší druhové jste řádně
vykonali poslední službu mou.
Zas k hříčce podobné vás potřebuji.
Přived' čeládku, již ti pod moc dávám,
a ku hbitým ji vyzvi pohybům,
neb musím přelud svého umění
ukázat očím těch dvou milencův;
já jim to slíbil, oni ode mne
to očekávají.

Ariel. Hned?

Prospero. Ano, neprodleně.

Ariel. Než lze říci: jdi a přijď',
dvakrát ústa otevřít',
spatříš je se pitvořit',
slušným kročejem dvořit'.

Máš mne rád, můj mistře, vid'?

Prospero. Ba mám, můj rozmilý! Nezbliž se dříve,
než zaslechneš mne volat.

Ariel. Rozumím.

Odejde.

Prospero (*k Ferdinandovi*). Hled', abys slovu dostál,
láskovnosti
nepouštěj uzdu; svaté přísahy
jsou slámou v ohni krve. Zdrž se lépe,
sic, slibe, dobrou noc!

Ferdinand. Jist buďte, pane,
panensky studený v mém srdci sníh
mých utrob požár schlazuje.

Prospero. Tak buď!

Přijď', Ariele! Raděj nadbytek
než nedostatek duchů přiveď' s sebou.
Objev se s lepotou. – Rty mlčte, oko hled'!
Tichounce!

Libezná hudba. Iris vystoupí.

Iris. Ceres, štědrá paní, na bohatých lánech
zlatá žita, pšenci, oves, hráchy zanech,
hory travnaté, kde pastvou ovce tyjí,
luhy, které došky, bravu příkrov, kryjí,
břeh, na němž se pestré tulipánky týčí,
když ho na tvůj rozkaz vlhký Duben líčí,
když panenské věnce pletou cudné Vily;
hnědé lesy, kamž se láskou ztrápen chýlí
bledý jun; své réví, co oplétá stěnu,
holé skály leb, jenž ční nad mořskou pěnu,
na němž sluniváš se. Králka nebes nyní,
jíž obloukem dužným jsem a poselkyní,
prosí, bys vše pustíc, sem se odebrala,
se vznešenou ve hru půvabnou se dala
na palouku. Pyšně letí její pávi;
přístup, rodná Ceres, zmnožit její slávy.

Vystoupí Ceres.

Ceres. Vítej mnohobarvá poslice, jež stále
poslušna jsi choti Jupitera krále;
a křídél šafránových na mé květné vršky
cedíš kapky medné a chladící pršky.
Konci modrého oblouku věnčíš skráně
strání kefnatých i neobrostlé pláně,
jenžto jako pás mou krásnou zem' odívá.
Proč mne královna tvá sem na luh vyzývá?

Iris. Svazku čistě věrné lásky k oslavení,
dary hojnými libému podaření
blahých milenců.

Ceres. Rci duho nebešťanů,
zdali Venuše neb její syn v tu stranu
spějí za královnou? Neb co vynalezli
ouklady, jež dceř mou v smutný Hades svezly,
přísně zaříkám se.

Iris. Její přítomnosti

neboj se; já potkala ji v spanilosti
k Pafu v oblacích jedoucí, a syn její
v holubičí spřeží s ní; již po naději,
okouzlen že klesne s děvou svou kochánek,
slíbiliv nezakoušet ložních radovánek,
než jim Hymen vzplane: zmylívši se zcela
v hněvu pryč hned horká Marsova druž spěla;
zlomil těž svůj luk hoch její tvrdohlavý,
střílet nechce víc, leč s vrabci hrátí, praví,
právě po chlapecku.

Ceres. V slávě své přichází
velká Juno; lepá vážnost' ji provází.

Vystoupí Juno.

Juno. Jak se daří mojí sestře dobrotivě?
Žehnej se mnou těmto dvěma, aby mstivě
odstoupily losy, četný rod jim vzkvítal.
Zpěv.

Juno. Čest, bohatství, blaho lásky,
dlouhý věk bez bolné vrásky,
slasť nech vždy se na vás směje:
Juno vám tak blaho přeje.

Ceres. Země živnost', domu strojnost',
ve stozích a v humnech hojnost',
révy hroznaté po mříži,
stromy, svislé zlatou tíží;
jaro ať k vám znova pílí,
když se jeseň k sklonku schýlí;
nouze k vám se nepoděje:
tak vám Ceres blaho přeje.

Ferdinand. Toť velkolepý přelud, souzvukem
okouzlující. Smím-liž pomyslit,
že duchové jsou tito?

Prospero. Duchové,
jež umem svým jsem pohnal z jejich kruhu
k libosti své.

Ferdinand. Zde navždy nech mne žít.
Tak divovzácný otec s takou chotí
na ráj mění to místo.

*Juno a Ceres něco si pošeptavše odesílají Iridu
posláním.*

Prospero. Ted' ticho, synu! Juno s Cererou
potajmo šepcí, cos obmýšlejíce.
Pst! stichněte, sic kouzlo pomine.

Iris. Nymfy, vy Najádky tokův šikmo proudných,
s věnci z lilijí, vy děvy zrakův stoudných:
vstupte, kroucených opustíc řečišť lůno,
na zelený lán sem, tak to káže Juno.
Vy panenské Nymfy, oslaviti spějte
věrné lásky svazek, dlouho nemeškejte!

Nymfy vcházejí.

Opálení ženci, srpnem upocení,
ode brázd sem přijďte k svému poskočení;
svátek učíte si, žlutými klobouky
kryjte tvář a veďte na měkké palouky
každý švarnou Nymfu k venkovskému tanci.

*Vcházejí ženci v kloudném kroji venkovském a pojí se s
nymfami v tanec lahodný, k jehožto konci Prospero náhle se
vzchopí a promluví, načez s podivným dutým a zmateným
hlukem pomalu všickni zmizí.*

Prospero (stranou). Jáť zapomněl na bídné spiknutí
té bestie Kalibána a spojencův
na život můj; ted' chvíle jejich zloby
se přiblížila. – (*K duchům*) Dost' – nic více – zmizte!

Ferdinand. Toť velmi divno, vašeň otce tvého
nerázně jímá.

Miranda. Posud ještě nikdy
tak nemírný jej neuchvátil hněv.

Prospero. Ty hledíš, synu, jaksi zděšeně,
jakby pobouřen v myslí. Upokoj se.
Tu končí naše zábava: ti herci,
jak už jsem pravil, byli pouzí duchové,
a ve vzduch, v tenký rozplynuli vzduch.
A jak těch postav útvar nepodstatný,
tak věže nebetyčné, hrady stkvoucí,
posvátné chrámy, sám ten zeměkruh
a vše, co chová v sobě, pojde s ním.
A jako mhlivý zmizel přelud náš,
tak z nich též stopy nezbude: z též látky,
jak naši snové my setkání jsme,
a krátký život náš obtáčí spánek.
Jsem jaksi zbouřen, snášeš slabost' mou
a jí se nelekej: můj starý mozek
jest ochmuřen. Je-li ti líbo, vejdi
do chýžky mé a tam si odpočiň.
Já zde chci přecházet, bych klopotnou
svou mysl ukojil.

Ferdinand a Miranda. Přejem' vám mír.
Odejdou.

Prospero. Přijď jako blesk! – díka vám; – Ariele, přijď.
Vystoupí Ariel.

Ariel. Lpím na myšlénkách tvých. Co kážeš?

Prospero. Duchu,
nám jest se připravit na Kalibána.

Ariel. Jest, veliteli můj! Když Cereru
jsem představoval, napadlo mně, abych
tě upomenul; leč obával jsem se,
že bych tě rozmrzel.

Prospero. Opácej, kde's ty lotry zanechal?

Ariel. Já ti povídal, pane, jak se rděli
od opilosti, plni nezbedy,
že prali vzduch, jenž chladil jejich tváře,
zem' dupali, jež líbala jim paty;
než stále směřující k cíli svému.
Tu jsem zavířil v hůře na buben,
načež jak nesedlaná hřibata
ušima stříhali a mžourali,
a nosy vypínali, jakby zvuky
ty voněli. Tak zajal jsem jich sluch,
že jak telátka běží za bučením,
skrz ostré ostružiny, pichlavé
hloží a kručinky se za mnou hnali,
nohou podrápaných, až naposled
tam za chýžkou v zarostlém mokradě
brodící jsem je nechal po bradu,
až celé zasmradil je bahna puch.

Prospero. To dobře provedeno, ptáčku můj.
Jen podrž dále tvar neviditelný.
Tam v domě jakés cetky jsou, ty přines
těm zlodějům co vnađu.

Ariel. Jdu, již jdu.

Odejde.

Prospero. Ont' d'ábel, rodný d'ábel, v jehož duši
se mrav neujme, na němž všechny péče
mé lidumilné zhola zmařeny.
A čím mu s léty škaredější tělo,
tím jedovější duše. Však je zmučím,
že budou rvát.

Ariel se vrací, nesa lesknavé oděvy.

Sem na šňuru to pověs.

*Vystoupí Kalibán, Stefano a Trinkulo, všickni promoklí.
Prospero a Ariel jsou neviditelní.*

Kalibán. Jen zticha našlapujte, prosím vás,
by slepý krtek kroků nedoslechnul.
Jsme již na blízko jeho komnatě.

Stefano. Potvoro! tvá Víla, tvá dobrá a neškodná Víla, jak jsi ji
nazval, neměla nic lepšího na práci, nežli nás za nos vodit.

Trinkulo. Potvoro! já páchnu samou koňskou močí, pročež můj nos velice se horší.

Stefano. A můj nos neméně. Slyšíš, potvoro, kdybych nemilostivé oko na tebe upřel, tedy –

Trinkulo. Byloby dozajista veta po tobě, potvoro.

Kalibán. Ach, pane můj, dopřej mi přízně své jak posud; upokoj se, náhradu ti dám, jež smaže hanu. Mluvme zticha, jak půlnoc hrobová vše ještě spí.

Trinkulo. A což to, že jsme svou láhev v tom bahně ztratili –

Stefano. V tom nejen potupa a nečesť pro nás, potvoro! nýbrž také ztráta nenahraditelná.

Trinkulo. To mne více žere, nežli promočení, ale taková je ta tvá neškodná Víla, potvoro.

Stefano. Já tu láhev zase z bahna vytáhnu, a kdybych se při té práci až po uši měl potopit.

Kalibán. Prosím tě, upokoj se, králi můj! Vidíš zde, to je vchod do jeho chýže. Ztichounka vejdi, zpáchej dobrý zločin, jenž navždy tvým ten ostrov učiní, a já, tvůj Kalibán, chci na věky tvůj obuv lízat.

Stefano. Podej mi ruku; již mi krvavé myšlenky do hlavy vstupují.

Trinkulo. Ó králi Stefano! ó vládyko! ó slavný Stefano! Pohleď, jaký tu oblek visí pro tebe.¹⁶⁾

Kalibán. Nech být, ty blázne, vždyť to pouhá veteš.

Trinkulo. Oho! potvoro; však víme, co se v židech prodává. – Ó králi Stefano!

Stefano. Sejmi tento plášť, Trinkulo! Při této dlani, chci mítí ten plášť.

Trinkulo. Milost' tvá si ho měj.

Kalibán. I, vodnatelnost' utop toho blázna!

Což myslíte, že v trečkách takových své oči necháváte? Přispěšte si a vraždu vykonejte; zbudí-li se, on jehlami nás zbodá od hlavy až do paty a divné postavy z nás udělá.

Stefano. Drž hubu, potvoro! – Milostpaní šňůro, není to má kazajka? Rovný jak šňůra, říkáme, rovník ale pochází od rovnosti, tedy jest kazajka pod rovníkem; a nyní, kazajko, pustíš brzy chlupy a olysáš.¹⁷⁾

Trinkulo. Tak, tak! my krademe jako po šňůře, s vaší Milostí přivolením.

Stefano. Děkuji ti za ten žert; tu máš za něj kus šatstva, vtíp nemá darmo čekat na odměnu, dokavad jsem já králem této země. – *Krásti jako po šňůře*, jest výborný nápad; tu zaň vezmi druhý šat.

Trinkulo. Potvoro, pojd', namaž si prsty klíhem, a do kapsy to ostatní.

Kalibán. Nic z toho nechci, zmaříme jen času, a on nás v bernešky¹⁸⁾ neb v opice s hanebně nízkým čelem promění.

Stefano. Potvoro, s chutí do toho! Pomož nám to donést tam, kde leží můj soudek vína, anebo tě vystrčím ze svého království. – Honem! pones tohle.

Trinkulo. A tohle.

Stefano. Ano, a tohle.

Slyšeti volání honební. Několik duchův se přizene v podobě chrtův a prohání je dokola.

Prospero. Hoj! Chňapale, hoj!

Ariel. Trhoune, chyt' ho, Trhoune, chyt'!

Prospero. Vzteklice, hurá! Větríduchu, na ně! Lap' je, lap'.

Kalibán, Stefano a Trinkulo *vyběhnou, ode psův pronásledování.*

Prospero. Jdi, přikaž skřetům, ať jim rozetrou suchým trháním klouby, svaly sepnou divými křečmi; nech je zblamati

více než kožich kočky divoké
neb pardala.

Ariel. Slyš, oni řvou.

Prospero. Do vůle prohoňte je: této chvíle nepřítel shluk leží v milosti mé.

Již brzy končí starost má, a ty máš svoboden požívat čistý vzduch: jen krátko ještě konej službu svou!

Jednání páté.

Výjev první.

Před chýží Prosperovou.

Vchází Prospero v svém čarodějném oděvu a Ariel.

Prospero. Teď moje dílo zvěnění výsledek.

Mé kouzlo trvá, věrní jsou mi duchové, a přímo kráčí čas pod břemenem svým. Jak pozdně na dni?

Ariel. Šestá hodina, kterou že dobou, pravil's, pane můj, tvé dílo skončí.

Prospero. Tak jsem pravil, když jsem bouři prv rozlétl. Rci, můj duchu, jak má se král se svými?

Ariel. Přikletí jsou spolu, právě v téže způsobě, jak's poručil a jak's je zanechal; v zajetí všickni v lese lípovém, jenž od nečasu chrání chýži tvou; i nepohnou se, ač-li je nevyprostíš. Král, bratr jeho a váš blábolí. Druzí pak hořce pro ně bědují, u bázni pohroužení; přede všemi Gonzalo, jehož sám si nazval dobrým staříčkým pánem; slzy po bradě mu kanou, jak když kapky mrazivé s rákosového tekou okapu. Tak krutě kouzlo tvé je sklíčuje, že kdybys teď je spatřil, tvůj by cit se obměkčil.

Prospero. To myslíš, duchu?

Ariel. Můj by, jsa lidským, pohnut byl.

Prospero. I můj jím bud'!

Ty-li, jsa leda vzduch, jsi hnut a dojat jich utrpením, jak bych neměl já, z jich rodu jsa a stejně byste cítě, být příbuzněji pohnut, nežli ty? Ač doplnili míru zlobami, přede proti vzteku s myslí vznešenější ve spolek vejdu; v odpouštění víc jest, než ve mstě vznešenosti; když se kají, mých zámyslův se popud nevztahuje ni o smračení dále. Jdi, vyprošť je! Své kouzlo sejmu z nich a zhoje smysly jim, zas navrátím je samým sobě.

Ariel. Pane, sem ti je předvedu.

Odejde.

Prospero. Vy elfy tokův, bažin, hor a hájův, a vy, bezslednou nohou po pískách honící Neptuna, když odplývá, a když se vrací, před ním prchající; vy polo-trpaslíci, zelené co při měsíčku kroužky děláte, jichž brav nekouše; vy co k zábavě tkáváte noční houby; z večerních co zvonkův se těšíte; jimiž druhdy (ač jste slaboušky) slunce polední jsem zatemnil, vybouřil zbužné větry,

v boj siné šlehal moře s klenutím
azurovým; blesk s hromů hlaholem
jsem snoubival a Zevsův silný dub
poltíval vlastním jeho perunem;
rozviklal z pevných sloupův předhoří,
nejeden smrk a cedru za konár
jsem vytrhnul; mým slovem hrobové
své spalce propouštěli zbuzené:
takt' mocná věda má. Však hrubých kouzel
těch odřikám se; až si ještě hudbu
nebeskou vymohu (což teď se staň!),
by zhojila jich smysly, což se sluší
na vzdušnou magii: pak zlomím prut svůj,
na mnoho sáhův v zemi ho zakopám,
a hloub', než olovo kdy stačilo,
své knihy utopím.

Líbezná hudba počíná hrát.

*Vrací se Ariel, za ním Alonso, s posuňkem šílenosti,
sprovázený Gonzalem; pak Sebastian a Antonio v témže
stavu, vyprovázeni Adrianem a Franciscem. Všickni
vkročí do kruhu, jež Prospero učinil, a zůstanou jakoby
učarováni.*

Prospero (*pozoruje to vece*). Líbezná hudba, myslí ztřeštěné
nejlepší útěcha, zhoj mozek tvůj,
teď neprospěšně v lebce rozňatý.
Tam stůjte, neb jste čárně přikletí.
Zbožný Gonzalo, muži šlechtný,
ve spolku s tvými kanou z očí mých
ty slzy družné. – Kouzlo poznenáhla
teď ochabuje, a jak po noci
se jitro zardívá, tmy stápějíc,
tak jejich smysly procitnouce jmu se
mhlou pitomou zahánět', jež zastírá
jich jasný rozum. – Můj dobrý Gonzalo,
hodný ochránče můj a svého pána
převěrný sluho, doma splatím slovy
i skutky dobrodiní tvá. – Alonso,
ukrutně's jednal se mnou a mou dcerou,
tvůj bratr v činu podíl bral. Teď hryže
tě lítost', Sebastiáně! – Krvi má,
můj bratře, jenž si lačnil jen po slávě,
a vyplel z prsou stud i přírodu;
jenž's krále vraždit chtěl s Sebastiánem
(teď vnitřní za to osten cíticím),
ač's nepřirozen, já ti odpouštím.
Již počíná se jejich rozum dmut,
a vlna blízká na břeh zdravých smyslů,
jenž leží bahnem zkalen, za krátko
se přelege. Z nich nikdo posud nechce
pohlédnout na mne, neb mne znát. Ariele,
přines mi kord a klobouk z sednice.

Odejde Ariel.

Já se chci odhalit a předstoupit
jak Milán, jenž jsem býval. – Rychle, duchu!
Co nejdříve máš zkoušet svobody.

Vrací se Ariel; zpíváje pomáhá Prosperovi v oblékání.

Ariel (*zpívá*).

Kde včelka, tam já cucávám,
v zvonku petrklíče spávám,
s kulicháním tam lehávám.
Na lastovce ulétám,
za létem pryč odlétám.
Vesele, vesele teď budu žít,
pod květy v haluzích blaze se mít.

Prospero. Můj útlý duchu, tebe pohřeším.
Však svobodu měj sobě: tak, tak, tak.
Tam k lodí králově spěj neviděn,
kdež pod palubou plavce vyspalé
nalezneš; probud' zprávece s nadplavcím,

donuť je sem a spěšně, prosím tě.

Ariel. Vzduch budu popíjet' a zas zde budu,
než dvakrát srdcem oběhne tvá krev.

Ariel odejde.

Gonzalo. Všeliká muka, hrůza, div a děsnost'
zde obývá. Vyved' nás božská moc
z té strašné půdy.

Prospero. Pohlédni, králi, na mne, Prospera,
jemuž si křivdil, vévodu z Milána.
Na lepší důkaz, že jest kníže živ,
jenž mluví k tobě, dej se obejmout.
Srdečně vítám též tvou družinu.

Alonso. Zda-li jím si, či nic, neb okouzlený
jakýsi zjev, jenž mne chce oklamat
jak před nedávnem, nevím; tepot tvůj
jest jakby lidské krve; – a co jsem
tě uzřel, splývá rouška s ducha mého,
jíž, jak se bojím, blud mne obestřel.
Tot' (jest-li pravda) věc jest přepodivná.
Tvé vévodství ti vracím, snažně prose,
bys odpustil mou vinu. – Kterak ale
můž' Prospero být naživu a zde?

Prospero (*k Gonzalovi*). Dřív, příteli šlechtný, stáří tvé
nech obejm; neb míra neobsáhne
tvou poctivost'.

Gonzalo. Zdaž tomu tak, či není,
přisáhnout nechci.

Prospero. Vy' jste zakusili
tak mnohý přelud toho ostrova,
žeť nyní nevěříte skutečnosti.
Vítám vás všecky, moji přátelé!
(*Stranou k Sebastianovi a Antoniově*) Však na vás, čistí
pánové, bych mohl
zamařit čelo jeho Výsosti,
kdybych tak chtěl, a vás co zrádce zjevit;
leč nepovím teď na vás.

Sebastian (*stranou*). Čert v něm mluví.

Prospero. Než ty, hanebný, jehož zova bratrem,
pošpinil bych svá ústa, nejhorší
ti vinu, a vše ostatní, odpouštím:
svou zemi ale žádám zase zpět,
již nutně musíš vydat.

Alonso. Jsi-li Prospero,
zprav nás podrobně o svém zachování,
a jak jsi našel nás, ode tří hodin
na břeh ten vyvržené, kde mně syn,
(jak ostrý jest té připomínky hrot)
můj Ferdinand, syn drahý, ztracen jest.

Prospero. Mám, pane, lítost s vámi.

Alonso. Nahradit
té ztráty nelze; trpělivost dí,
že nic tu nesvede.

Prospero. Já spíše myslím,
že jste jí k sobě nezval, ježto mně
poskytla mocné svoje přispění,
ve stejné ztrátě, jemnou milostí,
a klid mně vrátila.

Alonso. Vám v stejné ztrátě?

Prospero. V tak velké, jak nedávné; abych snášel
tu trpkou ztrátu, nemám těch pomůcek,
jež můžete vy k útěše si pozvat.
Neb já jsem ztratil dceru svou.

Alonso. Vy dceru?

Ó, kéž by žili oba v Nápoli,
co král a královna; raděj bych sám
chtěl zkálen ležet v bahnivém tom loži,
kde syn můj spí. Kdy ztratil jste svou dceř?

Prospero. O bouřce minulé. Ti pánové,
jak vidím, tak nad tím setkáním žasnou,

žeť pochybují o svém rozumu,
a zdali oči jich je naklamou,
neb slova jich jsou přirozený dech.
Než, ačkoliv jste byli vytištěni
ze smyslů svých, za jisté věřte to:
že já jsem Prospero, týž vévoda,
jenž byv z Milána vyhnán, přepodivně
přistál na tento břeh, kde koráb váš
se ztroskotal, by stal se jeho pánem.

Nic víc o tom, neb to jest kronika
na mnohé ještě dni, ne povídka
při snídání, a k prvnímu setkání
se nehodící. Vítejte mi, pane!

Ta chýše je mým dvorem, málo v něm
komonstva mám a žádné poddané
na šir i dál. Pohleďte do vnitř, prosím!
Že jste mně vrátil zas mé vévodství,
já se vám odsloužím nemenším darem,
a zplodím zázrak, jenž vás uspokojí
tak aspoň, jako mne mé vévodství.

Otevře se vchod do světnice; viděti v ní Ferdinanda a

Mirandu, *hrájící v šachy.*

Miranda. Můj drahý pane, vaše hra mne šálí.

Ferdinand. Pro celý svět, má lásko nejdražší,
bych nehrál tak.

Miranda. Pro deset království
však byste hašteřil se, a já bych
to zvala pěknou hrou.

Alonso. Je-li to přelud
tohoto ostrova, pak dvakrát ztrácím
drahého syna jednoho.

Sebastian. Toť zázrak!

Ferdinand (*poklekna před Alonsoem*). Ač moře hrozí, předc je
milostivo:
neprávem jsem je klnul.

Alonso. Tedy obviň
tě požehnání otce radostného!
Povstaň a rci, jak's přišel sem.

Miranda. Ó div!
Kolik tu spanilých jest stvoření,
jak krásný lid to. Hodný nový světe,
jenž taký národ máš!

Prospero. Novým je tobě.

Alonso. Kdo jest ta dívka, s níž jsi v šachy hrál?
Tři hodin starší vaše známost být
nemůže. Je-liž to ta bohyně,
jež zachránivši spolu svedla nás?

Ferdinand. Smrtelná jest, můj otče; nesmrtelným
však ustanovením se stala mou.
Ji zvolil jsem, když otce svolení
jsem nemoh' žádat, aniž myslil jsem,
že otce mám; ona je dcerou toho
slavného milánského vévody,
o němž jsem často slyšel, nikdy dřív
jej nespátřiv, jenž druhým životem
mne obdařil a druhým otcem se mi
tou dívkou stal.

Alonso. I já jsem jejím otcem.
Než, jak to divně zní, že musím já
za odpuštění prosit dítě své.

Prospero. To, pane, nechte. Nestěžujme si
svou paměť mrzutostí minulou.

Gonzalo. Posud jsem v srdci plakal, sic bych dříve
byl mluvil. Shleďte dolů bohové,
a blahým vínkem zdobte tento párek!
Neb vy jste nám tu cestu ukázali,
jež nás dovedla sem.

Alonso. Amen, Gonzalo.

Gonzalo. Byl proto Milán vyhnán z Milánu,¹⁹⁾

by v Nápoli rod jeho královal?

Ó, zajásejte plesem nevšedním!

A zlatem vpište v sloupy nehynoucí:

„Na téže cestě našla Klaribella
v Tunýzu dálném svého manžela,
a bratr její Ferdinand svou choť,
kde sám byl ztracen; Prospero svůj trůn
na nuzném ostrově, my všickni sebe samy,
když žádný nebyl svým.“

Alonso (*k Ferdinandovi a Mirandě*). Dejte mi ruce.

Ať strast' a smutek srdce mu zachmúří,
kdo s vámi netěší se.

Gonzalo. Staň se, amen.

*Vystoupí Ariel se Zprávceem lodí a s Nadplavčím, kteří s
podivením za ním kráčejí.*

Gonzalo. Hle, pane, hle, zde více našincův.

Jáť předpovídal, jedna šibenice
-li ještě na zemi, že chlapík ten
nemůž' se utopit. Nuž svárná hubo,
jenž odeklínáš milost' přes kraj lodí,
neumíš si zaklíti na břehu?

Aj, krotneš na zemi? Co nového?

Nadplavčí. Novinka nejlepší jest ta, že krále
a družinu jsme našli bez úrazu,
druhá, že lodí, již jsme zanechali
co ztroskotanou, tři hodiny tomu,
jest celá, bystrá, pěkně vypravená,
jak když ponejprv v moře vyplula.

Ariel (*stranou k Prosperovi*). Hle, pane, všecko to jsem
vykonal,
co jsem se vzdálil.

Prospero (*těž tak*). Čiperný můj duchu!

Alonso. Toť nepřirozené jsou, divnější
a divnější vždy věci. Jak sem's přišel?

Nadplavčí. Kdybych si myslil, že jsem zcela zbuzen,
chtěl bych to povědít. My v tuhý sen
upadše, pod palubu (jak, nevíme)
jsem zavřeni; v tom (není tomu dávno)
podivný, různý hluk nás probudil,
to řvání, vytí, skřek, řetězů chřest
a jiných mnoho zvuků strašlivých.
Než spočteš tři, jsme na svobodě, kdež
v celé své pýše jaře strmí dobrý
královský koráb náš, a zprávec lodí
jej obskakuje, očima pozírá.
Tu náhle, jako ve snách, Výsosti,
jsem odděleni od druhých a nadiv
sem unášeni.

Ariel (*stranou*). Vyved' jsem to dobře?

Prospero (*těž tak*). Výborně, má pilnůstko! uvolním tě.

Alonso. V divnějších chodbách nikdo nebloudil,
a v ději tom jest víc, než přírodě
lze dovésti, jen věstba věhlasná
nám náhled můž' vytřít.

Prospero. Králi můj!

Nekormuť ducha, o divnosti dějů
těch hloubaje. Svým časem, do něhož
nedlouho již, vysvětlím zvláště každou
událost, že se pravdě podobnou
vám uvidí. Až potud buďte klidni,
a suďte dobře o všem. – (*Stranou*) Sem pojd', duchu!
Pust' Kalibána s jeho soudruhy.
Rozvaž jich kouzlo.

Ariel *odejde.*

Jak je vám, Milosti?

Dva ostří hoši z vaší čeledi
vám scházejí, na něž jste zapomněli.

*Vrací se Ariel, žena před sebou Kalibána, Stefana a Trinkula
v jejich ukradeném obleku.*

Stefano. Starej se každý jenom o druhé, a nikdo neměj péči o sebe; neboť jest všecko pouhé štěstí. Kuráž, kapitální potvoro, kuráž!

Trinkulo. Neklamou-li mne ti špehové, jež nosím ve své hlavě, je zde hezké podívání.

Kalibán. Ó Setebe! to jsou mi hodní duchové! Jak krásný je můj pán! Mám ale strach, aby mne netrestal.

Sebastian. Ha ha!
Jací to tvorové, pane Antonio?
Jsou za peníze?

Antonio. Zdá se, jeden z nich jest pravou rybou, tržný nepochybně.

Prospero. Jen patřte, páni, na jich odznaky, a rcete, jsou-li poctiví. Ten nedotvor měl matku kouzelnici, a tak mocnou, že vládla měsícem, bez úhony svým slovem odliv působíc i příliv.²⁰⁾ Ti tři mne okradli: ten poločert (neboť jest pankart) s těmi spiknul se na bezživotí mé: tyto dva brachy musíte znát; to dítě temnoty já za své jmění uznávám.

Kalibán. On dá mne uštípáti do smrti.

Alonso. Není to Stefano, můj spitý číšník?

Sebastian. Jest opilý; odkud as víno měl?

Alonso. I Trinkulo je na mol. Kde jen vzali ten slavný nápoj, jenž je ozařuje?
Jak přišel jsi do toho láku?

Stefano. Byl jsem v takovém láku od té doby, co jsem vás naposledy viděl, že se bojím, aby mně kdy zase z kostí vysáknul; aspoň se nebudu báti, že by mne mohly masařky poštipat.

Sebastian. Nu, jakž je ti, Stefano?

Stefano. O netýkejte se mne! Nejsem více Stefano, nýbrž samá křeč.

Prospero. Ty's, chlape, chtěl být králem ostrova?

Stefano. Ba! byl bych býval zjištěným králem.

Alonso (*ukazuje na Kalibána*). Toť nejdívnější tvor, jež jsem kdy viděl.

Prospero. On jest tak nepoměrným ve svých mravech jak v postavě. – Jdi, chlape, do mé chyše, i se svými kumpány. Přeješ-li si mít odpuštění mé, vyzdob ji hezky!

Kalibán. Ano, to chci; a zmoudřím pro budoucnost, a zasloužím si milost. Což jsem to byl devaterý osel, že jsem držel opilce toho za boha, a kořil se tomu bláznu hloupému.

Prospero. Mějtež se k tomu, pryč!

Alonso. A složte tretky své, kde jste je našli.

Sebastian. Neb raděj ukradli.

Odejdou Kalibán, Stefano a Trinkulo.

Prospero. Já zvu teď vaši Výsost' a váš průvod do chudé chyžky mé, kdež pro tu noc si odpočnete, kterouž já z částky takým vypravováním zapudím, že zajisté vám rychle uplyne: o událostech mého života, o všechných zvláštních příběhách, co prošly od mého příchodu na ostrov tento. I dovedu vás ráno k vaší lodí, a pak i do Neapole, kdež doufám uhlídat' sňatek těchto předrahyých miláčkův našich slavený; a odtud se do Milána odstraniti, kdež vždy třetí mou myšlenkou bude hrob.

Alonso. Já dychtím seznat minulý váš život, jenž musí divně dojímáti sluch.

Prospero. Chci vypravovat vše, a slibuji vám tiché moře, vítr příznivý a tak prospěšné plachty, že tam v dálce královské vaše loďstvo dohoní. (*Stranou Arielovi*) Můj Ariele! zlatoušku! – to úkol jest tvůj; pak do živlův! Buď svoboden, a měj se dobře. – Račte do vnitř vstoupit!

Všickni odejdou, kromě Prospera, kterýž předstoupiv, říká:

Epilog. Ted' jsem zrušil kouzel díla, vlastní jen mi zbyla síla dosti skrovná; na vás jesti zakliti mne zde neb svězti k Neapoli; nedejte mi, když jsem získal zas svou zemi, lupiči odpustiv, kruto zhynout na ostrovu tuto; nýbrž pout mne račte zhostit, vlídných rukou tleskem zprostit. Vašich úst dech přízněplný žeň mé plachty přes vše vlny, sic nedoju svého cíle, jenž byl – vám se líbit' míle. Nemám duchův víc ke službě ani čar po marné tužbě. A tak skončím, blaha zloupen, nejsa přímlovou vykoupen, jenž tak dobývá milosti, že i s lidstva snímá zlosti. Jak vy těch se chcete zhostit: račte shověním mne zprostit.

Připomenutí.

Bouře (*The Tempest*) náleží mezi poslední práce Shakespearovy a klade se obyčejně na závěrek veškerých jeho dramát. Z dobrých důvodů nemohl tento kus býti dříve sepsán, nežli r. 1610. V knize nadepsané: „Výtahy ze zpráv o dvorních zábavách za královny Alžběty a krále Jakuba I.“, kterouž Petr Cunningham r. 1842 vydal, jest poznamenáno, že byl na den všech svatých r. 1611 v paláci Whitehall'ském provozován kus nazvaný Bouře. Ovšem pozbylo toto určité svědectví na své váze, ježto se utvrdilo přesvědčení, že všecka udání o Shakespearovi v těchto zprávách jsou podvržena.

Za to však poukazují mnohá místa v Bouři a celá vnější úprava této hry na to, že měl básník před rukama zprávu o mořské výpravě do Virginie, kteráž r. 1610 vyšla pod názvem: „Odkrytí ostrovů Bermudas, jinak ďáblový ostrovy řečených.“ Sir George Somers, sir Thomas Gates a kapitán Newport odpluli totiž v máji r. 1609 z Anglicka s devíti lodími a 500 muži do Virginie. Dne 25. července rozptýlila strašná bouřka toto loďstvo, a lodí admirálská, na niž se řečení tří vůdcové výpravy té nalézali, zahrána byla na ostrovy Bermudské. Mužstvo té lodí, 150 osob, upustilo již od čerpání vody; považující všecko za ztraceno, rozžehnali se všickni vespolek a začali se opíjeti pálenými nápoji, jichž byla velká zásoba.

Konečně spatřil sir George Somers zemi a dodával lidem zmužilosti, takže znova čerpadel se chápali. Na štěstí dostala se lodí na dvě skaliska, mezi nimiž pevně uvázla. Mužstvo vystoupilo na břeh pomocí svých lodic, a též veškeré náradí, lánoví a železo z korábu na nich uchránilo, což později k vypravení nové lodí dobře posloužilo. „Leč, praví dále Silvestre Jourdan, spisovatel této zprávy: naše šťastné a včasné zachránění nebylo ani tak podivné, jako náš pobyt a život tamtéž všechno naše očekávání překonal; neboť ostrovy Bermudas neměly nikdy obyvatelů, nýbrž byly odjakživa v pověsti očarovaného a bohopustého místa, kde nic nebylo, než větry, bouřky a zlé počasí, pročež se jim každý plavec vyhýbal jako Scylle a Charybdě, aneb jako samému ďáblu. My jsme tam však našli ponebí tak mírné a lahodné, zemi tak nad míru úrodnou a vším oplývající, čeho k živobytí třeba, že jsme – ačkoliv naše zásoby potravin z největší části mořskou vodou byly zkaženy – předce plných devět měsíců tam ostali, a netoliko se zotavili, občerstvili a hojně nasýtili, nýbrž také znamenitou zásobu na svou cestu do Virginie s sebou vzali.“

V tomto vylíčení, až i v jednotlivých výrazech jeho nelze znepoznati Prosperův ostrov, jakož také „vždy bouřlivé Bermudy“ v Bouři výslovně se jmenují. Krom zprávy o těchto ostrovech tanuly básníkovi nepochybně též jiné starší cestopisy na mysli; tak na př. nachází se v jednom popise cesty Maghellanovy okolo světa z r. 1577 jméno Setebos, což prý byl bůžek divochů Patagonských. Tak jest i Kalibán prototyp divocha, ovšem z nejhorší stránky pojatý, jež vzdělaný a nepochopitelnými silami nadaný Evropan sobě podmanil. Byly to tedy dobrodružné cesty anglických plavců do nových zemí a jejich skutečné i bájené divy, kteréž daly směr obrazotvornosti básníkově a určily poněkud ráz a scenerii této dramatické báchorky.

Jaká to ale bujará, svěží a bohatá obrazotvornost u básníka, jenž padesátého roku svého nebyl více daleký, spojená s mistrnou promyšleností formy a znalostí hlubin duše lidské! Divomilá postava panenské Mirandy a milostný poměr obou snoubenců, obzvláště 1. výjev 3. jednání dotýkají se nejideálnějších strun našeho srdce.

Co se týče hlavního děje této báchorky, tuť třeba, jakož u Shakespeara již v obyčej vešlo, pátrati po pramenu, ze kteréhož básník snad čerpal. Německý romantik a překladatel Shakespearův Tieck upozornil na podobnou látku, spracovanou od Jakuba Ayrera, Shakespearova staršího vrstevníka (zemř. 1605), v divadelním kuse „Krásná Sidea“ nazvaném. Jak Prospero od svého bratra a krále Neapolského, tak jest u Ayrera ze své země vypuzen Ludolf, kníže v „Litavě“ (Littau) od Leudegasta

(Ludihosta?), knížete ve „Vltavě“ (Wiltau). Ludolf uprchne do lidopustého lesa, podmaní si tam čárami zlého ducha Runcifala, kterýž ale spíše na Faustova Mefistofela, nežli na útlého a dobrého ducha Ariela upomíná. Tentž mu vyjeví, že se v brzce bude moci zmocniti Engelbrechta, syna Leudegastova, aby se na něm buď vymstil za křivdu otcem jeho spáchanou, aneb ho použil co nástroje k opětnému na trůn dosazení. Brzy na to vystoupí, honbou v ta místa zaveden, Leudegast se svým synem a se dvěma „radami“, z nichž jeden také Franciscus se jmenuje. Engelbrecht se svým fámulem se na honbě odloučí od svých společníků a setká se tu s Ludolfem a jeho dcerou. Ludolf máje v jedné ruce meč a v druhé bílý prut, udeří jím Engelbrechta, jenž se dobrovolně vzdáti nechce, a ochromiv jej takto, učiní ho svým zajatým. A tak jako Prospero Ferdinandovi, tak přikazuje Ludolf synovi svého odpůrce, aby nosil dříví jeho dceři. Sidea však nakloní se Engelbrechtovi, leč bez vědomí a proti vůli otce svého, a oba spolu uprchnou. Ludolf marně je pronásleduje, oni však na útěku se od sebe odloučí, Engelbrecht navrátí se ke dvoru otcovu a již se má s jinou jakousi kněžnou zasnoubiti, když se tu z nenadání objeví Sidea, kterou již za mrtvou měli. Následek toho jest netoliko sňatek obou milenců, nýbrž i smír s Ludolfem, jemuž se země jeho zase navrátí.

Z krátkého obsahu Ayrerova kusu jde taková jeho podobnost s Bouří na jevo, že zajisté nemůže býti jen nahodilá. Dle zpráv, které nejnověji (r. 1865) Albert Cohn podal o blízkých stykách anglických a německých herců již za doby Shakespearovy, jest pravdě podobno, že Shakespearovi Ayrerova hra nebyla zcela nepovědoma. V provedení jest u obou básníků ovšem nesmírný rozdíl, neboť u německého dramatika té doby jest všechno neohrabané a surové jak ve formě a v řeči, tak v osnově děje a charakterech.

Jest vůbec známo, že Ayrer čerpal své látky nejraději z národních podání a pověstí; také „Krásná Sidea“ zakládá se na národní pohádce, nezdá se však býti německého, nýbrž slovanského původu, k čemu již jména Leudegast, Litau, Wiltau poukazují. Mimo to upozorňují na prostomilou ruskou pohádku Žukovského „o králi Kojatovi“, kterouž můj otec do Včely z r. 1834 přeložil, a kteráž také v jeho Čítací knize pro II. třídu středních škol, ač o něco zkrácená, se nachází. Podobnost její s Ayrerovým kusem jest velmi patrná: Král Kojata, odloučiv se na honbě od své družiny, upadne v tenata čarodějníka, podzemního krále Černucha, z nichž se vyproští slibem, že mu dá to, co doma má a o čem sám neví. Jest to syn mezi tím narozený, králevic Milan, kterýž když dorostl, musí se odebrati k čaroději do

podzemní jeho říše. Není to však pouze namáhavá a sprostá práce, jako nošení dříví, kterouž Černuch jinochovi ukládá, nýbrž, jak se na pravou báchorku sluší, tři práce lidskou sílu naprosto přesahující, kteréž pod trestem smrti vykonati má. Také zde pomáhá mladému princovi dcera čarodějova, krásná královna Velen, jsouc sama v kouzlech cvičena; leč když ku třetí práci ani její umění nestačuje, tu se dají oba milenci na útěk, jsouce třikrát pronásledováni komonstvem Černuchovým a posléze jím samým. Ušedše mu šťastně lstí a uměním Veleny, musí se oba jak v německé drámě na čas rozejíti; též Milan zapomene na svou ochránkyni a chce se jí státi nevěrným a s jinou se zasnoubiti; tu ona v den svatební k němu se odebere, paměť a láska se Milanovi vrátí, a tak se končí báchorka jejich sňatkem a pitím medoviny.

V této slovanské pohádce jest tatáž látka báječněji podána, v spracování tuším starobylejším a původnějším, u Ayrera ve formě otřelejší a fantastického rázu silně zbavené, za to však dramatictější. U přirovnání obou povídek s Bouří Shakespearovou nenalezneme mezi touto a slovanskou pohádkou ovšem již skoro žádné podobnosti více, poněvadž britický básník z německého zpracování právě jenom to přijal, co ve slovanské pohádce jest jinaké, a toho nepoužil, v čemž se tyto poslednější shodují. Z toho ohledu jest „Krásná Sidea“ velmi zajímavá, poněvadž nám ukazuje metamorfosu též látky na cestě ze slovanského východu k britickému západu, kteréž bychom bez ní tušiti nemohli.

Nejprve vytištěna jest *Bouře* na foliovém vydání r. 1623 s ostatními dramaty téhož básníka.

Poznámání.

Str. 10.¹⁾ Prospero odložil na začátku tohoto výjevu svůj čarovný plášť, chtěje se svou dcerou pouze co otec rozmlouvati. Jakmile zase plášť vezme na sebe, stojí zde opět co kouzelník, a mocí kouzla svého pohříží Mirandu ve spaní, aby nebyla svědkem jeho rozmluvy s Arielem.

Str. 12.²⁾ Bermúdy (Bermudas) leží mezi 32⁰ 14' a 32⁰ 21' sev. šíře, a mezi 64⁰ 40' a 64⁰ 52' záp. délky, a sestávají z více než 300 malých, z moře nemnoho vyčnívajících korálových útesů, kteréž lodím velmi nebezpečny bývají. Ponebí jejich jest velmi vlídné a zdravé, avšak po celý rok a nejvíce na podzim, zuří na nich strašné bouřlivé větry. Juan Bermudez, Španěl, odkryl tyto ostrovy nejprve r. 1522, r. 1609 ztroskotala se u nich lodí z nich Angličané; vláda britická přičítá jim zvláštní důležitost v ohledu strategickém. Viz ostatně také

Připomenutí.

Str. 17.³⁾ Jméno Setebos vzato z popisu cesty Maghellanovy okolo světa z r. 1577, v němž se praví, že tak nazývali jihoameričtí Patagonci bůžka svého.

Str. 19.⁴⁾ *Div* a *dívka* nápodobuje hru ve slovech, kteráž zní v originálu *made*, učiněná stvořená, a *maid*, dívka.

Str. 19.⁵⁾ O tomto synovi Antoniově není v celé hře ani dříve ani později zmínky: zdá se, že básník jenom k vůli vtípné námítce Prosperově jej zde jmenoval, více ale na něho nespomněl.

Str. 24.⁶⁾ Opět nápodobení hry ve slovech. Sebastian namítá uštěpačně: *a dollar*, *tolar*, Gonzalo však bere slovo to ve smyslu *dolour*, bolest; oboje se stejně vyslovuje, ač rozličně píše.

Str. 24.⁷⁾ Tato narážka vyjímá se v češtině trochu nuceně, poněvadž u nás ženská jména tohoto způsobu nejsou a nebyla nikdy v obyčeji. Angličtí Puritáni Shakespearovy doby však dávali rádi dětem svým jména znamenající křesťanské ctnosti; tak tedy byla *temperance*, mírnost, střídmost, netoliko vlastnost, nýbrž i křesťanské jméno, a nepochybně byla nějaká Temperantia osoba londýnskému obecnstvu dosti známá, kteráž asi jméno své nehrubě zasluhovala. Komu by se ten žert v překladu nelíbil, ať zcela vynechá ty dva řádky, kteréž Antonio a Sebastian praví.

Str. 25.⁸⁾ Za touto větou vynechal jsem naprosto nepřeložitelnou hříčku ve slovech. Antonio po ní vpadne do řeči Gonzalovi: „Kdyby jen některá z jeho kapes (*pocket*) mohla mluvit, neřekla by že lže?“ Sebastian na to: „Ano, aneb by velmi pokrytecky mlčky snesla (doslovně: do kapsy vstrčila, *to pocket up*) jeho vypravování.“

Str. 25.⁹⁾ Kartago stálo skutečně nedaleko nynějšího Tunýzu, jakož dosud rozvaliny toho mocného druhdy punického města dokazují. Uštěpační dvořané se ovšem nedůvěřlivě smějí pedantické učenosti starého poctivce, nevědouce, že smích padá nazpět na jich vlastní nevědomost. – Divotvorná lýra náležela Orfeovi, věštci a pěvci z mythického věku starého Řecka. Zpěvem svým a hrou na sedmistrunné lýře hýbal dle pověsti skalami a stromy, krotil dravou zvěř a utišoval bouřky mořské.

Str. 28.¹⁰⁾ Toto rozmarne vyličení jest patrně satyrou na utopické snahy oněch, kteří spásu lidské společnosti hledají v navrácení se k prvotnímu stavu přírodnímu, snahy, které, jak známo, skoro o dvě století později filosof Rousseau zastával.

Str. 39.¹¹⁾ Příklad se v Anglicku skládala na evangelium, kteréž se při tom muselo políbit.

Str. 38.¹²⁾ Podle anglického přísloví: Ten musí mít dlouhou lžici, kdo chce s

- dáblem jídat. (He must have a long spoon, that will eat with the devil.)
 Str. 39.¹³⁾ Muž ve měsíci s lucernou a psem jest prostonárodní výmysl germánského původu.
- Str. 46.¹⁴⁾ O velrybě, kteráž r. 1574, jak Stowe vypravuje, u Ramsgate'u byla na břeh vyvržena, povídali si lidé, že měla oči na hřbetě.
- Str. 53.¹⁵⁾ Bylť způsob za Shakespearovy doby, že ti, kteří na dalekou a nebezpečnou cestu se chystali, jistou sumu peněz položili s tou výminkou, aby s velikými interesy, obyčejně pětkrát tak veliká, se jim vyplatila, kdyby ve zdraví se navrátili. Bylo to tedy jakési pojištění na život. V Ben Jonsonově: *Every man out of his humour* dí rytíř Puntarvolo: Míním vydati se budoucí slavnostní rok na cestu, i abych uhradil výlohy, položiti 5000 liber sterlinků, tak aby se mi pět za jedno vyplatilo, až se s ženou a se psem domů navrátím.
- Str. 64.¹⁶⁾ „O králi Stefano!“ Tento výkřik naráží na starou národní píseň, ve kteréž se král Štěpán pro svou spořivost v oděvech oslavuje. V Othellovi ji zpívá Jago.
- Str. 64.¹⁷⁾ V anglickém jest dvojsmysl slova *line*, kteréž značí šňůru a též rovník, aequator. Plavícím se pod rovníkem vycházejí prý vlasy, dle jakési cestopisné zprávy tehdejší. Aby mezi šňůrou a rovníkem byla nějaká spojitost, bylo třeba několik slov mezi ně vložit.
- Str. 65.¹⁸⁾ Berneška (angl. barnacle, něm. Bernikelgans, Berniskengans, Baumgans, lat. Anser bernicla) druh husy, menší než naše domácí, šedivá, na hlavě a krku černá, kteráž v severních krajinách hnízí a v Škotsku na břehách mořských se spatřuje. V šestnáctém a sedmnáctém věku se o nich bájilo, že se rodí uvnitř mušlí, kteréž na zvláštních stromech rostou, a Aldrovandi, italský přírodopyskec, současník Shakespearův (umř. 1605), takový strom i s husami vyobrazil. Mušle, kteréž k pověsti o tomto stromu zavdaly podnět, jsou vlastně skořepatí raci (*Anatifa*, *Entenmuschel*), kteříž tlustým, masitým stvolem na skalách v mořích evropských připevněni sedí.
- Str. 73.¹⁹⁾ Shakespeare užívá obyčejně jména říše, země neb města místo mocnáře, praví tedy místo: vévoda Milánský (duke of Milan) zkrátka: Milán, což se mi zde vhodným vidělo zachovati, ač jsem jinde k vůli zřetelnosti raději „vévoda Milánský, král Neapolský“ a t. d. překládal.
- Str. 76.²⁰⁾ Dle pověry působil měsíc záhubně na toho, kdo se mu přiblížil. Sykorka (*Sykorax*) byla ale tak mocná čarodějnice, že bez poškození měsícem vládla.